

NEMLZETI

MAGAZIN

24/03

2023/24-es évad

XI/7. szám

ÁPRILISI

ELŐADÁS-

ÉS PROGRAM-

AJÁNLÓVAL

BODROGI 90

Hetven év a színpadon

VILÁGPREMIER!

11. MITEM – 11 ország, 18 előadás

NYITÓKÉP

IdőUTAZÁS

10 éve, 2014 tavaszán rendezte meg a Nemzeti Színház az első Madách Nemzetközi Színházi Találkozót, a MITEM-et, amelynek keretében Európa meghatározó rendezői és társulatai érkeznek Budapestre évről évre. Az idén világpremiert is ünnepelhetünk a MITEM-en! *(Összeállításunk a 6-25. oldalon)*

90 éves Bodrogi Gyula, aki hét évtizede áll a színpadokon. Megszámlálhatatlan szerepben láthattuk őt, és láthatjuk ma is. Születésnapja alkalmából ünnepi összeállítással köszöntjük a Nemzeti Színház társulatának korelnökét. *(26-41. oldal)*

1933-ban volt az *István király* című dráma ősbemutatója a Nemzeti Színházban. Szerzőjéről, Sík Sándorról és a darab új nemzetis előadásáról is kínálunk olvasni-és néznivalót. *(42-45. oldal)*

196 éve született az az író, aki az európai regény nagymestere volt, és máig a legnépszerűbbek közé tartozik: Tolsztoj. Az *Anna Karenyna* és a *Háború és béke* színpadi adaptációja látható egy izraeli, illetve egy török társulat előadásában a MITEM-en. *(16-17. oldal)*

201 éve született Madách Imre, akinek főművét, *Az ember tragédiáját* sajnos alig ismeri a nagyvilág. Ezért is igazi különlegesség a tbiliszi színművészeti egyetem diákjainak előadásában az emberiségdrámából készült mozgásszínházi vízió. *(Ajánló a 24. oldalon)*

2500 esztendővel ezelőtt születtek az európai drámairodalom legjelentősebb alkotásai, az antik drámák. A MITEM két sztárja, az olasz Alessandro Serra és a belga Jan Fabre is az antikvitásig visszanyúló előadásokkal érkezik a Nemzetibe. *(Interjúk a 6., illetve a 18. oldalaktól.)*

Kedves Nézőink, kellemes időutazást kívánunk, várjuk Önöket előadásainkon, és addig is, amíg a színházban köszönhetjük Önöket: jó olvasást!

Molière Don Juan című vígjátéka is szerepel a Nemzeti Színház áprilisi műsorán. Az előadásról készült fotó bekerült a Magyarország 365 című pályázat legjobbjai közé, és látható lesz Budapesten és az ország több városban rendezett szabadtéri tárlaton. | fotó: Eöri Szabó Zsolt

6

Világpremier

A *Tragédia* előadás alapja a mítosz, nem a történelem. Színház csak a történeten túl jön létre, mondhatnám, hogy amikor a cselekmény „elhanyagolható” vagy legalábbis széles körben ismert. Oidipusz nem Szophoklész találmánya. Mint ahogy a Hamlet története sem Shakespeare-é. *(Alessandro Serra)*

12

Pátosz és katarzisz

A színháznak nem a fiatalságot és a kortárs drámát kell elsősorban figyelembe vennie, hanem a művészi útkeresést, az új világok felfedezését. Éljen lehetőség szerint becsületesen, ne vesztésd el a fájdalom és a sajnálat érzését, akkor lesz igazad önmagaddal szemben, ami azt jelenti, hogy a nézővel szemben is. *(Rimas Tuminas)*

27

Bodrogi 90

A színház beszélhet a politikáról, de nem politikázhat. Színészként játszunk rossz kommunistát meg jó kommunistát, alávaló gazembert, bolsheviket, hőst és nyilast is, ha éppen róluk szól a történet. Ezeket a szerepeket mind el lehet, el kell játszani, de a színház nem állhat egyik vagy másik párt mellé sem. *(Bodrogi Gyula)*

44

Szerzetes és drámaíró

Amikor Sík Sándor drámát ír, a legkedvesebb műfajával foglalatkosodik, mert bevonja az alkotásba azt a közösséget is, amely nemcsak megszólaltatja, hanem az előadás felfokozott, katartikus atmoszférájában egyidejűleg be is fogadja a tartalmat. *(Valaczkza András)*

NEMZETI magazin – a Nemzeti Színház ingyenes időszaki kiadványa • 2024. március • XI. évfolyam 7. szám |

Főszerkesztő: Kornya István • **A szerkesztő munkatársa:** Görömbölyi László • **Fotó:** Eöri Szabó Zsolt • **Korrektúra:** Lukácsy György

| **Kiadó:** Nemzeti Színház Nonprofit Zrt. • **Felelős kiadó:** Vidnyánszky Attila vezérigazgató • **Médiaajánlat:** 30/508-4711 | **Nyomdai**

előkészítés: Inform-Line Stúdió Bt. | **Nyomás:** CREW Kft. | **Megjelenik** 6000 példányban | **Lapzárta:** 2024. március 21.

Bodrogi Gyula
| fotó: Eöri Szabó Zsolt

JEGYVÁSÁRLÁS

Jegypénztár a Nemzeti Színházban

1095 Budapest, Bajor Gizi park 1.

telefon: +36 1 476-6868

e-mail:

jegy@nemzetisinhaz.hu

szervezes@nemzetisinhaz.hu

Nyitvatartás:

H–P: 10–18 óra | Szo–V: 12–18 óra, illetve az előadások kezdetéig.

www.nemzetisinhaz.hu/jegyinformacio

11. MITEM

- 6** „A színház is egy hallucináció” – Alessandro Serra
- 12** Pátosz és katarzis – Rimas Tuminas színháza
- 16** Osztoivits Ágnes: Új Tolsztoj-reneszánsz?
- 18** A szépség harcosai – Jan Fabre
- 22** Előadás-ajánlók – Odüsszeusz • Godot-ra várva • Az ember tragédiája / Az ember bukása... • Anyaállam

BODROGI 90

- 26** Isten éltesse Bodrogi Gyulát! – Vidnyánszky Attila
- 27** „Ki lehet ez?” – születésnap interjú Bodrogi Gyulával
- 33** Vastaps és alázat – hetven éve a színpadon
- 36** Hús év a Nemzetiben
- 38** A magyar „kis nagy ember” – mozifilm, tévéjáték, szinkron

PREMIER GALÉRIA

- 42** István király

SZERZETES ÉS DRÁMAÍRÓ

- 44** Egy eszme villanófényes felismerése – Sík Sándor

SZÍNHÁZNOVELLA

- 46** Ficsku Pál: Flipper és színház

50 A NEMZETI HÍREI

52 PROGRAMAJÁNLÓ

56 ÁPRILIS MŰSOR

58 FOLYÓIRAT – SZCENÁRIUM

11. MITTEM • 2024. ÁPRILIS 6-28.

TRAGÉDIA – OIDIPUSZ ÉNEKE

Szophoklész, Euripidész, Arisztophanész, Seneca művei és más források alapján
írta: Alessandro Serra

Rendező: ALESSANDRO SERRA

A Sardegna Teatro, Teatro Bellini Napoli, ERT Emilia Romagna Teatro Fondazione, Fondazione Teatro Due Parma előadása. Koprodukciós partnerek: Compagnia Teatropersona és I Teatri di Reggio Emilia | Olaszország

VILÁGPREMIER: április 27., 28. – 19 óra • Nagyszínpad

„A színház is egy hallucináció”

Alessandro Serra rendező a Tragédia budapesti világpremierjéről, a polisz művészetéről, a mítoszból, az emberiség szeméről, a színházról és a fotográfiáról

A Tragédia nem görög tragédia, hanem kórusmű, amelyben az Oidipusz-mítosz hallucinációként jelenik meg – mondja Alessandro Serra olasz rendező, akinek legújabb munkáját elsőként a MITEM nézői láthatják. A különleges előadás Oidipusz történetén túl a mítoszok világba vezet... A rendezővel a próbák idején készítettük levélinterjúkat.

A TIZENEGYEDIK

Baskír, belga, bolgár, georgiai, görög, izraeli, olasz, spanyol, szlovák és török előadások is szerepelnek a 11. MITEM programján. A korábbi találkozók már olyan, nagy sikert aratott alkotók térnek vissza fontos előadásaikkal, mint Theodórosz Terzopulosz, Rimas Tuminas, Alekszandar Popovszki. A fesztivál különlegessége lesz Jan Fabre nyolcórás előadása, Alessandro Serra világpremierje és a tbiliszi színművészeti egyetem előadása, Az ember tragédiája.

Hogyan lett rendező? Illetve mindaz, amit még egy-egy előadás létrehozatalában végez: drámaíró, díszlet-, jelmez- vagy fénytervező...

– A színházzal először könyveken keresztül találkoztam. Egy ősi és rituális művészetről olvastam, amelynek középpontjában az ember áll. Olyan művészetről, amely dalban és táncban teljeseedik ki. A *polis* művésze, amely nem a kevesek megerősítését, hanem a sokak gyarapodását szolgálja. Csak annyit kellett tennem, hogy egy nap szinte véletlenül színpadra lépjek, és megéreztem ezt a lehetőséget. Két nagy szerencse ért: az első, hogy olyan technikai alapképzésben részesültem, amely lehetővé tette, hogy foglalkozzak világitással, jelmezekkel, díszletekkel, hanggal, sőt grafikával, fotózással, videóval is. A második a Teatropersona társulat első éveinek szegénysége volt, ami arra kényszerített, hogy mindennel foglalkozzak egy kicsit, így kísérletezhettem és fejlődhettem.

A szükségből erényt kovácsolt?

– A munkát szerves egészként fogom fel, amelynek részei szorosan egymásra vannak utalva. A színpad kialakítása vagy a színpadi világítás szorosan kapcsolódik a dramaturgiához, az a céljuk, hogy játékba hozták az anyagot és olyan energiamezőket teremtsenek, amelyeken a színészek áthaladnak, nem pedig az, hogy díszítsék a teret. Minden állandó változásban van, nemcsak az alkotási folyamat során, hanem a bemu-

tató után is. Ezen nem tud segíteni sem fénytervező, sem díszlettervező. Ezen a ponton tisztáznunk kell, hogy nem akarok ebből esztétikai kérdést csinálni, vannak csodálatos díszletek és lélegzetelállító fénytervek, de én nem rendezek, hanem írok a színpadra. Mindennek a színpadi írás szolgálatában kell állnia. A különbség aközött, amikor független, pénztelen társulat voltunk, és a mai állapot között az, hogy most, amikor a fényeket tervezem vagy egy jelenetet alkotok meg, immár igénybe vehetem a legmagasabb képzettségű szakemberek segítségét, akikkel forrasztásról, színhőmérsékletről, ellensúlyokról és metafizikáról beszélgethetek.

Új előadása, a *Tragédia*, amelynek a MITEM-en lesz a világpremierje, Oidipusz történetén alapul. Mit jelent ma az ókori tragédia? Milyen válaszokkal szolgálnak nekünk ezek a 2500

„**Oidipusz megvakítja magát.**
Így ér véget az előadás első része.
A történet Kolónoszban folytatódik,
ahová a megvakult és nyomorba
taszított Oidipusz a lánya, Antigoné
vezetésével érkezik.

éves történetek? Mi teszi az ókori tragédiákat különösen aktuálisá?

– Az előadás alapja a mítosz, nem a történelem. Színház csak a történeten túl jön létre, mondhatnám, hogy amikor a cselekmény „elhanyagolható”, vagy legalábbis széles körben ismert. Szophoklész nézői tökéletesen ismerték Oidipusz sztoriját a színhagyomány révén is, de főként a számtalan tragédiából, amiket már Szophoklész előtt neki szenteltek. Oidipusz nem Szophoklész találmánya. Mint ahogy a *Hamlet* története sem Shakespeare-é. Ma, fél évezred elteltével a színházak világszerte tele vannak *Hamletekkel*, ami azt bizonyítja, hogy a nézők nem azért mennek színházba, mert valaki elmesél nekik egy történetet.

A görögökig kétezer évet kell visszaugranunk az időben...

– A *tragédia* görögül „dalokat” jelent, a szó gyökere ugyanaz, a kecske dala vagy a kecskének szóló dal. Napjainkban, erős politikai és spirituális identitással rendelkező közösség hiányában, azt a kérdést feltenni, hogy mi a tragikus vagy mi a tragédia, számomra félrevezetőnek tűnik. Vizsgálhatjuk azonban a tragédia eszközeit, és megidézhethetjük Dionüszosz jelenlétét. Például abból kiindulva, hogy a tragédia a kórus hallucinációja, hogy a színház maga is egy hallucináció, amely egy gyülekezet előtt zajlik a kórus színészei által színpadra vitt eksztatikus állapotnak köszönhetően. Tudjuk, hogy minden a kórusból ered, és hogy egy bizonyos pillanatban egy alak kiszakadt a körből, és beszélgetni kezdett a kórusral. A *Tragédia* nem görög tragédia, hanem kórusmű, amelyben az Oidipusz-mítosz hallucinációként jelenik meg. Ilyen jellegű tevékenység esetén a mítosz megszabadul a történelem terhéértől, a hős maszkja a karakter helyébe lép, és az érzelem archetípusa elsöpri a próza szentimentalizmusát.

Elmesélné röviden az előadás cselekményét?

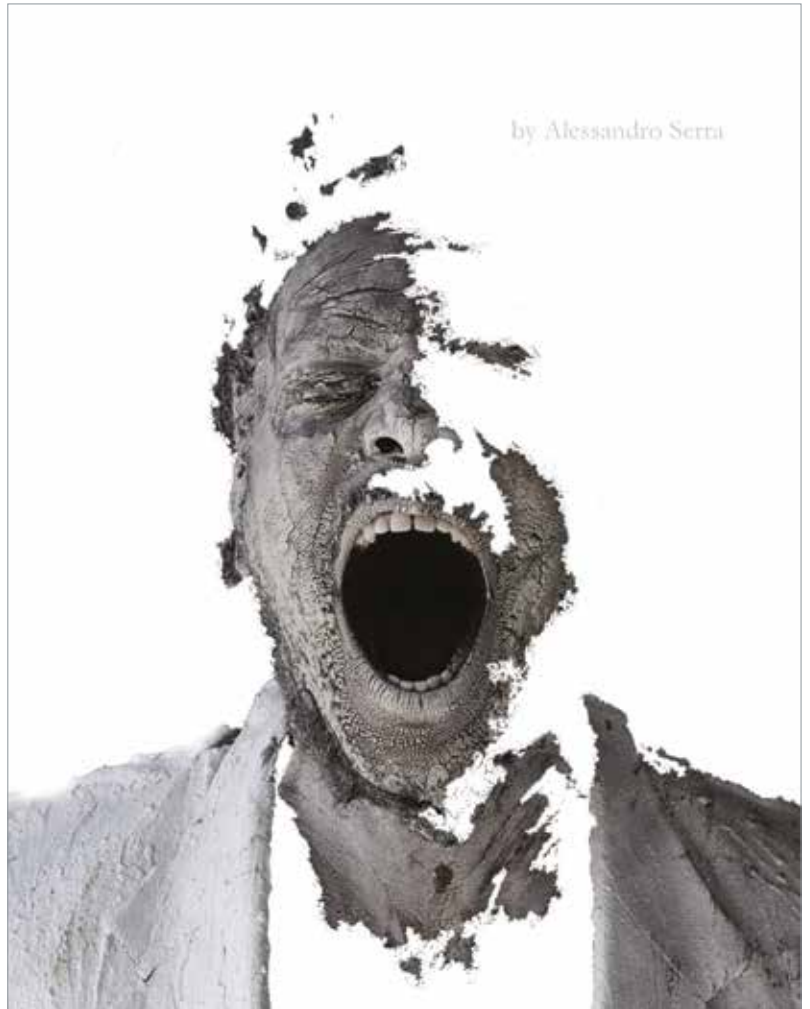
– Az *Oidipusz király* egy olyan ember története, akinek van bátorsága önmagát keresni. Iokaszté, aki Oidipusznak a fele-

ALESSANDRO SERRA

Olasz rendező, drámaíró, díszlet-, jelmez- és fénytervező, fotográfus. 1999-ben megalapítja a Teatropersona Társulatot. Saját munkáit állítja színpadra, amelye-

ket Európán kívül ázsiai és dél-amerikai országokban is bemutatnak. Számos díjat és elismerést kapott, köztük a legjobb színdarabnak járó olasz UBU-díjat, valamint a legjobb díszlettervezőnek és a legjobb előadásnak járó Le Maschere del Teatro Italiano-díjat a 2018-as Macbettu című előadásáért. Ezzel a produkcióval az „Arany babérkoszorú-díj” nagydíjban részesül mint legjobb rendező a szarajevói MESS Fesztiválon. A neves olasz színházi Hystrio-díj tulajdonosa. A 2019-es Cseresznyés kert-rendezése szerepel az avignoni és a velencei fesztiválon. A Macbettu és A vihar 2022-ben, illetve 2023-ban volt látható a MITEM-en, és itt lesz a Tragédia – Oidipusz éneke című előadásának világpremierje.

by Alessandro Serra

sége és egyben anyja, felakasztja magát. Oidipusz megvakítja magát. Így ér véget az előadás első része. A történet Kolónoszban folytatódik, ahová a megvakult és nyomorba taszított Oidipusz a lánya, Antigoné vezetésével érkezik. A „valóságban” Oidipuszt Apollón (a többek között a költészet, a jóslás, a zene, a tánc, a művészetek istene – *a szerk.*) vezeti végső útjára, a fényes halálba, az Eumenidák szent erdejébe. Halála előtt Oidipusz megtanítja Thészeuszt a szent misztériumokra, amelyeket nem szabad szavakkal meggyaláznai. Saját élete végére érve Thészeusznak viszont ki kell jelölnie egy kiválasztottat, akinek feltárja a titkokat, ő pedig sorban egy utódjának. És így tovább az örökkévalóságig. *Legyetek boldogok, mondja Oidipusz a lányainak. Csak egy szó oldhat fel minden kint: a szerelem.*

Hogyan dolgozik a színészekkel? Mit jelent színésznek lenni?

– Bár soha nem akartam színész lenni, a képzésem fontos részét tette ki az évekig tartó intenzív fizikai tréning és hangképzés. Ez lehetővé teszi számomra, hogy elkerüljem az egészségtelen pszichologizálást, ami következőképpen megkönnyíti a formális párbeszédet a színészekkel. Színésznek lenni mindekelőtt azt jelenti, hogy van bátorságunk felfedni magunkat és megosztani a sebeinket a nézővel. Egy ilyen csodatétel elvég-

Tragédia – Oidipusz éneke

Szophoklész, Euripidész, Arisztophanész, Seneca művei és más források alapján írta Alessandro Serra

Szereplők: ALESSANDRO BURZOTTA, SALVO DRAGO, FRANCESCA GABUCCI, SARA GIANNELLI, JARED MCNEILL, CHIAR MICHELINI, FELICE MONTEVERINO

Díszlet, fény, jelmez: Alessandro Serra // A görög nyelvű szövegek fordítója: Salvino Nucera // Hangzás és dalok: Bruno De Franceschi

Írta és rendezte: ALESSANDRO SERRA

A Sardegna Teatro, Teatro Bellini Napoli, ERT Emilia Romagna Teatro Fondazione, Fondazione Teatro Due Parma előadása. Koprodukciós partnerek: Compagnia Teatropersona és I Teatri di Reggio Emilia | Olaszország

mikor? hol?

VILÁGPREMIER: április 27., 28. – 19 óra • Nagyszínpad

zéséhez meg kell teremteni az érzelem archetipikus formáját, amelyet szigorúan üresen kell tartani, mint egy rezonáló és átlátszó testet. Csak így lehet teret nyitni a nézőnek, és ezzel egy olyan közösségi élményné, amely bensőséges és kollektív tapasztalattá válik a színész és a nézők között. Az én feladatom az, hogy segítsek a színésznek felépíteni ezt a fizikai és vokális formát, amely a partitúrán belül hatalmas értelmezési szabadságot biztosít számára. Partitúra nélkül nincs energia, csak hisztéria. Mondjuk úgy, hogy Apollón és Dionüszosz, a forma és a mámor soha nem vált el egymástól.

Hogyan merült fel annak az ötlete, hogy a *Tragédia* című előadásának a világpremierje a MITEM keretei közt valósuljon meg? Mi lesz a produkció jövője?

– Úgy gondolom, hogy a MITEM választott minket, a budapesti Nemzeti Színház már évek óta figyelemmel kíséri és támogatja a munkánkat, meghívták a fesztiválra a *Macbettu* és *A vihar* című előadásainkat. A mostani budapesti premier nagy várakozással tölt el bennünket. A második állomás pedig egy nagyon különleges, díszletek nélküli változat lesz, amelyet egy egyedülálló helyszínen éneklünk el és adunk elő, még hozzá Európa első állandó fedett színházában, az Andrea Palladio reneszánsz építész által 1580-ban tervezett vicenzai Teatro Olimpico-ban.

Saját maga készít fotókat a rendezéseiről. Gondolom, praktikus okokból.

– Nem én vagyok az egyetlen, aki az előadásokat fényképezi, de mindig én vagyok az első, és ugyanakkor a legkiváltságosabb is, mert amikor fotózom, néha felmegyek a színpadra, és elvegyülök a színészek között. A többi fotót a nézőtérrel készítem az első nyílt próbák alatt. A turné során inkább kerülöm a fotósokat, mert gyakran zavarják a színészeket és a nézőket.

A MITEM-en látható kiállításon nem színházi fotói láthatók. Mire figyel a világban?

– Olyan örömet találok a fényképezésben, amit nem tudok megmagyarázni. A valóságból megörökíteni azt, amit csak én látok. És aztán megosztani ezt a látomást másokkal. Még a legügyetlenebb okostelefon-használó minden egyes felvétele is a valóság egy egyedi nézőpontját képviseli. A nagy fotósoknak sikerül meggyőzniük a néző retináját és lelkét arról, hogy az a kép csak nekik készült. Ugyanez történik a színházban is: egyedül nézzük, de mintha abban az adott pillanatban a mi szemünk egyszerre az egész emberiség szeme lenne. A színház színészekkel és színészeket keresztül történik, a fotografikusan működő szemem talán segít nekem olyan tereket létrehozni, amelyekben az élet mintha összesűrűsödne. Úgy érzem, hogy egészen mély hasonlóság áll fenn egy ember lefényképezésének villámgyors aktsa és azon hosszú idő között, ami a színészeknek ahhoz kell, hogy az emberiséget egyetlen figurába párolják le. *Emberi lény* (*Human Being*) a címe ennek a fotóválogatásnak. A cím első szava, az 'emberi', az, amely a valóság látszatán keresztül meséli el az életet: a test, a hely, az öltözködés, a társadalmi állapot. A második, a 'lény', az ember kimondhatatlan lényege: a lélek pillantása, amelyet csak a művészet képes megragadni.

KORNIA ISTVÁN

| fotók: Alessandro Serra

Emberi lény

Alessandro Serra fotókiállítása

„Bármerre turnézok a világban, a színház sötétjétől elcsent néhány órát azzal töltöm, hogy barangolok a fényben, az emberek között. Rejtőzködöm, összehúszom magam. Szinte levegőt sem veszek, a falhoz dőlök, onnan tisztább a kép. Feltáru előttem az emberiség, mintha még pózolna is a fényben.” (Alessandro Serra)

mikor? hol? | április 6–28. – látogatható az előadások előtt egy órával

Nemzeti Színház, első emeleti előcsarnok

Anna Karenina | fotó: Alexander Khanin

Pátosz és katarzis

Rimas Tuminas az Anna Karenina költői víziójával szerepel újra – és talán utoljára – a MITEM-en

„A litván, aki az orosz színházi kultúra jelenségeként teljesedett ki” – tartják Rimas Tuminas rendezőről. Ebből a kínálatból a magyar közönség is részesülhetett már az elmúlt évek során a MITEM-en: Lermontov, Puskin és Csehov után az idei MITEM-en Tolsztoj következik. A Litvániából és Oroszországból is elűzött rendező az Anna Karenina-rendezését már nem tudta elkísérni Budapestre, mert március 6-án elhunyt.

Puskin Anyeginjéről azt tartják, hogy az az „orosz élet enciklopédiája”, és Tuminas jóvoltából láthattuk is a Nemzetiben az ő *Anyegin*-vízióját, és további klasszikusok révén kaphattunk képet az orosz irodalom javából. Élvezhettük Lermontov *Álarcosbálgját* és Csehov *Ványa bácsiját* is (kivétekelként pedig a görög *Oidipusz királyt*). 2022-ben újra egy nagy orosz művel érkezett volna Budapestre Tuminas: a Vahtangov Színházban rendezett Tolsztoj-adaptációval, a *Háború és békével*, amit bátran nevezhetünk az emberi élet enciklopédiájának.

BÉKE HELYETT HÁBORÚ

Ez a vendégszereplés az orosz-ukrán háború miatt elmaradt, és Tuminas élete is gyökeresen megváltozott, amiről az *Anna Karenina* párizsi bemutatójakor, 2023 januárjában így számolt be a *Le Monde*-nak adott interjúban:

„Valaha »gazdag« igazgató voltam, akinek két színház is az irányítása alá tartozott. A háború kezdete után négy nappal elhagytam Moszkvát, tiltakozásul Ukrajna megszállása ellen. Amikor aztán visszatértem Litvániába, egy különösen felfo-

RIMAS TUMINAS

1952–2024

Litván rendező. Tanult Vilniusban és Moszkvában. Volt a Litván Állami Dráma Színház (1998-tól Litván Nemzeti Színház) rendezője és főrendezője. 1990-

ben alapította meg a vilniusi Kis Színházat, emellett 2007-től Moszkva egyik legfontosabb teátrumát, a Vahtangov Színházat is igazgatta. Volt a litván Zeneakadémia színész-rendező karának tanára, 2012-ben megnyitotta a Vahtangov Színház Első Stúdióját, ahol fiatal rendezőket oktatott. A világ számos részén dolgozott, 2016-ban például az Oidipusz királyt Epidauroszi ókori amfiteátrumában rendezte meg. Rendezései a nagy fesztiválokon arattak sikert. Kítüntették többek között Litvánia Nemzeti díjával, Sztanyiszlavszkij-díjjal, többször is megkapta a legmagasabb orosz nemzeti színházi elismerést, az Arany Maszkot is. A MITEM visszatérő vendége volt.

kozott helyzetben, áldozatul estem az ország oroszgyűlöletének. A nacionalisták kollaboránsnak bélyegeztek, mert tizenöt évig egy moszkvai kulturális intézményt vezettem. Azok, akik 2007-ben még gratuláltak nekem a moszkvai színházigazgatósághoz, megszaroltak és megrágalmaztak: ha nem hagyom ott a vilniusi színházamat, bezárják. Így hát beleegyeztem, hogy elmegyek, hogy a társulat és a tanítványaim tovább dolgozhatnak.”

Ezzel párhuzamosan eltávolították moszkvai színháza, a Vahtangov éléről is, amelyet igazgatásának másfél évtizede alatt Moszkva leglátogatottabb művészszínházává alakított. Igaz, az előadásait továbbra is játszották, az épület homlokzatán lévő hatalmas plakáton, amely a *Háború és béke* rendkívül népszerű rendezését hirdette, letakarták a nevét. A már hosszú ideje betegeskedő Tuminas Izraelbe ment, ahol gyógykezeltetni tudta magát, illetve a Tel-Aviv-i Geshem Színházban kezdett dolgozni, amelyet az 1990-es években Oroszországból kivándorolt orosz színészek alapítottak.

Itt rendezte meg a *Cyranót*, és itt született meg a MITEM-en is látható *Anna Karenina* (régebbi fordításokban Karenina), amelynek koprodukciós partnere a párizsi Théâtre Les Gémeaux. A háború – ezúttal a gázai konfliktus – itt is közbeszólt. A premieren az igazgató arra is felhívta a figyelmet, hogy amennyiben előadás közben rakétatámadás történne,

Lev Tolsztoj

Anna Karenina

„Hová tűnik a fájdalom, ha a test felépül? Lehet, hogy a boldogság csupán a félelem és a szenvedés hiánya?” – tesszük föl magunknak Tolsztoj kérdéseit az Anna Karenina regény olvasásakor. Prédikálás, kioktatás, bizonygatás helyett a látszólag sötét, súlyos, komor dolgokra fényt derítve szólítom fel a közönséget valamiféle igazságkeresésre. Kitartóan kell válogatnunk a szavak meddőhányóiból, hogy felmutassuk a drágaköveket: a szeretet, a jóság, az isteni gondviselés, a minden korban egyetemesen fontos értékek csillogását. Világszerte olvasták ezt a regényt, és arra jutottak az olvasók, hogy tragikus az orosz irodalom: az ottani nők vonat alá vetik magukat, boldog családapák öngyilkosságot fontolgatnak, fiatal katonatisztek golyót akarnak röpteni a fejükbe. Ha így olvassuk, bizony, reménytelen történet. Ám ha felütjük a regény zárómondatát, ezt találjuk benne: „de életem, a teljes életem, függetlenül mindattól, ami történhet velem, az életem minden perce nemcsak hogy nem értelmetlen, mint eddig volt, hanem megvan benne a jó kétségbevonhatatlan értelme, amelyeket hatalmamban áll beléhelyezni!” Nem a feltétlen és határtalan boldogság zárszava ez, de talán reményt keltő. (Rimas Tuminas)

Rendező: RIMAS TUMINAS

mikor? hol?

április 11. – 19 óra • Nagyszínpad

mindenki vonuljon az óvóhelyre. A francia partnerek pedig az Izrael-ellenes hangok ellenére ragaszkodtak hozzá, hogy a társulat fellépjen az előadással Párizsban. Fontos, hogy „Izrael jó nagyköveti legyünk ebben az időszakban” – nyilatkozta Lena Kreindlin, a Tel-Aviv-i társulat vezetője, utalva színházuk nevére, hiszen a héber gesher szó azt jelenti: híd.

A januári Le Monde-interjúban Tuminas még így fogalmazott: „amikor ennek az örületnek vége lesz, visszatérek, csendben és diszkréten, mintha mi sem történt volna”. Ezek a talán amúgy is naiv tervek már nem válhatnak valóra, hiszen a nagybeteg Tuminas március 6-án elhunyt.

ÚJ VILÁGOK

A metaforák és az ironikus utalások mestere; az előadásait mindig különleges őszinteség, ragyogó ironia, szigorúan kimért színházi groteszk, emelkedett hangulat és színészi bátorság, egyedi zenei világ, letisztult színpadkép jellemzi – írták a világ nagy fesztiváljait járó Tuminas-előadásokról a kritikuskok. A közönség pedig rajongott értük, a MITEM-ek magyar közönsége is, amelyet a rendező stílusának talán még egy jellemzője ragadott meg: az emberi élet és sors felmutatásának ünnepélyessége. Pátosz és katarzis. Legyen szó Oidipusz nagy és isteni távlatú tragédiájáról vagy Ványa bácsi örök vidéki magányra ítélt, „kis” életéről. A Tuminas-stílusra ráérző néző az ér-

Oidipusz király

zelmi elragadtatottság állapotába merül és emelkedik, és saját életének legégetőbb kérdéseivel szembesül. Sokszor fájón – de sosem rideg és kíméletlen ez a rendezői szembesítés, sokkal inkább szelíden és bensőségesen őszinte.

„Rendezők, színészek, mi mind nagyon szeretnénk tetszeni a közönségnek, ezért gyakran nem őszintén választunk anyagot az előadáshoz. Ravaszkodunk. Megjártsszuk magunkat. Állítunk színpadra inkább valami kortárs darabot, nehogy régimódinak tituláljanak minket! Vagy rendezünk előadásokat a fiatalok ízléséhez igazodva, mert különben azok más színházakba mennek...” – mondta egy interjúban Tuminas, majd megfogalmazta saját ars poétikáját is: „Nem szabad így gondolkodni! A színháznak nem a fiatalságot és a kortárs drámát kell elsősorban figyelembe vennie, hanem a művészi útkeresést, az új világok felfedezését. Éljen lehetőség szerint becsületesen, ne vesztse el a fájdalom és a sajnálat érzését, akkor lesz igazad önmagaddal szemben, ami azt jelenti, hogy a nézővel szemben is.”

Máshol így beszélt arról, miként értelmezi a kortárs gondolkodást: „Én mindig átéreztem az emberek nehézségeit. Én mindig a nyomorúságos emberekkel vagyok, mindig azokkal vagyok, akiknek nehéz az élete. És ha elveszíteném ezt a kapcsolatot, elveszíteném a szakmámat is. De a politikára reagálni... Ha ma reagálsz rá, akkor mit fogsz csinálni holnap, amikor ezek az események már elmúltak? Várod az újabb eseményeket? Eseménytől eseményig létezel? Kiprovokálod őket, hogy aztán reagálhass rá? A saját belső világunk szerint kell élni. Az ókorban a görög poétáknak kiszúrták a szemét, hogy hallás után, a levegőből érthessék meg a végtelent, és ne a pillanatnyi történésekre figyeljenek.”

A MENNYBOLT FELETTÜNK

Az 1990-ben alapított vilniusi társulatóval Litvánia egyik meghatározó műhelyét hozta létre, az ő előadásukban láthattuk a MITEM-en egyik legnagyobb sikerüket, Lermontov *Alarcosbábját*. 2007-ben Tuminas nagy fába vágta a fejszéjét, amikor átvette a moszkvai Vahtangov Színházat, amely egy ideje csupán egy volt az orosz főváros nagyhírű, de kevésbé érdekes teátrumai közül. „Azzal kezdtem, hogy megértsem a társulatot – mesélte az első időszakról egy interjúban. – Én nem egy halott színházba érkeztem. A színház élt, ahol sok kiváló színész dolgozott. Készen álltak, volt bennük várakozás, és csupán fel kellett őket rázni, hogy higgyenek magukban. Lehet, hogy csak kétségbeesésből, de rám bízták magukat, és követtek. Eltöröltem minden büntetést – a késésekkért vagy más vétségekkért –, mert nem hiszem, hogy a mesterkélt fegyelem tartaná össze a színházat. Nem bocsájtottam el senkit, és megpróbáltam feloldani minden személyes félelmüket. És akkor megjött az önbizalmuk. Számunkra a színház – otthon. Ahol legyőzzük félelmeinket, a néző számára pedig a színház olyan otthon, ahol minden halálos bűn feloldozást nyer.”

Az elmúlt években a Vahtangov a színészek, a nézők és a színházi szakma számára is érdekes helyé vált. Tuminas rendezései közül – hogy csak azokat említsük, amelyeket a magyar közönség is látott – a *Jevgenyij Anyegin* és a *Ványa bácsi* elnyerte a legrangosabb orosz színházi díjat, az Arany Maszkot.

Eddigi életműve megkoronázásaként és a Vahtangov Színház alapításának 100. évfordulójára 2021-ben Rimas Tuminas színpadra állította Lev Tolsztoj monumentális regényfolyamát, a *Háború és békét*. Az orosz színházi élet egyik kiemelkedő

eseménye volt a premier, és a nagy formátumú előadás kifinomult színházi eszközökkel közvetítette Tolsztoj regényének művészi stílusát. „Rimas Tuminas oratorikus előadást hozott létre (...), egy orosz eposzt, egy olyan tükröt, melyben nem is annyira a hétköznapjaink zúrzavara tükröződik, mint inkább a fejünk felett lebegő mennybolt...” – írta a Teatral című, mérvadó színházi lap lelkesítő kritikusa. A Novaja Gazeta ítése sem fukarkodott a dicséretekkel: „A sztárok és a pályakezdők a Mesterrel együtt levelet írtak az öröklétnek... Tuminas újra bebizonyította, hogy lehetséges a rendezés fölösleges nyüzsgés, a nézők kiszolgálása, az önkifejezés sekélyessége nélkül is.”

Az előadás a már hosszabb ideje súlyos betegséggel küzdő Tuminas számára a társulatépítésnek is a betetőzését jelenti: szinte a teljes színészgárda részt vesz a produkcióban. Az öreg Bolkonszkij herceget játszó Jevgenyij Knyazev, a társulat meghatározó művésze így nyilatkozott: „A Vahtangov betöltötte a századik évét. Minden nemzedéknek megvoltak a maga nagy előadásai. Mi, az öregebbek most a *Háború és béke* idősebb szerepeit játsszuk, a fiatalokat pedig azok, akik csak néhány éve kerültek a színházba... Bátran állíthatom, hogy a *Háború és béke* a Vahtangov-színészek új nemzedékének születését jelenti.”

TOLSZTOJ 2.0

Egy év adatott még meg Tuminasnak a vilniusi és moszkvai színháza élén, de tovább folytatta a munkát. A Tel-Avivi Gesherben előbb a *Cyranót* rendezte meg, majd következett az *Anna Karenyina*.

„Miközben Lev Tolsztoj *Háború és béke* című művének színpadi változatán dolgoztam, tudtam, hogy nem hagyhatom figyelmen kívül másik művét, az *Anna Karenyina*t sem. Nagyon különböző szövegekről van szó, más mozgatja a cselekményüket, más hatások érik a szereplőket. Az egyikben külső erők munkálnak, és Tolsztoj alapvető kérdéseket vet fel ezekhez: »Mi az oka mindennek?«, »Ki és hogyan befolyásolja a jó és a rossz működését?« A másik regény cselekményét a szereplők viszik előre, ők maguk a világot romboló és teremtő, megsebző és gyógyító erő. Az *Anna Karenyina* és a *Háború és béke* hőstípusa viszont hasonló: az igazságot, az egyetlen egyetemes, és békéhez, megbékéléshez, jószághoz, boldogsághoz vezető igazságot kereső ember. Ez az igazság persze fellelhetetlen, így a hős illetve hősnő örökkön, vagy legalábbis emberi ereje fogytaig kutatja azt...”

KORNYA ISTVÁN, KOZMA ANDRÁS

Ványa bácsi | fotók: Eöri Szabó Zsolt

Anna Karenina | fotó: Daniel Kaminsky

Új Tolsztoj-reneszánsz?

Anna Karenina, Háború és béke – gondolatok a MITEM két előadása elé

Ez igazán kihagyható – győzködött fölöttébb tájékozott barátom, amikor a tavalyi MITEM programjában meglátta, hogy a belgrádi Nemzeti Színház két órában színre viszi Lev Tolsztoj *Háború és békéjét*. Egyik kedvenc regényemről lévén szó, nem hallgattam rá. És nem bántam meg, a közönség pedig az előadás végén vastappsal ünnepelte a szellemes adaptációt színre vivő szerb társulatot.

Idén már meg sem lepődünk, hogy két remek rendező is Tolsztoj-nagyregénnyel érkezik. Alekszandar Popovski, aki a budapesti *Mester és Margaritával* már bizonyította, hogy milyen nagyszerűen érti az orosz irodalmat, ezúttal egy török társulattal vállalkozik a *Háború és béke* bemutatójára. A MITEM-sorozat egyik legnagyobb sztárja, a moszkvai Vahtangov Színház művészeti vezetője, a litván Rimas Tuminas – akinek korábbi Lermontov-, Puskin-, Csehov-előadásai felejthetetlenek – izraeli színészekkel játszatja el az *Anna Kareninát*. (A mű 2021-es fordításában már a Karenina nevet használja a fordító, míg korábban a Karenina volt a használatos – a szerk.) Erre a két produkcióra még azok is kíváncsiak, akik nem a rendezők miatt váltanak jegyet, és nem is az ismeretlen társulatokra kíváncsiak, hanem mert életük meghatározó olvasmányélménye a *Háború és béke* meg az *Anna Karenina*.

Szabó Endre, a kiváló esszéista, műfordító és újságíró *Tolsztoj Nyikolajevics Leó gróf 70. betvenedik születésnapjára* címmel a Pesti Hírlap 1898. szeptember 8-án megjelent cikkében arról is szól, hogyan indult a Tolsztoj-kultusz Magyarországon. „Trefort Ágoston, az egykori közoktatási miniszter sürgette a *Háború és béke* magyar nyelven való kiadatását, s úgy fordította azt le a derék Ráth Mór.” Szabó, aki remek elemzést adott a regényről, később nem francia, illetve német kiadásokból, hanem orosz eredetiből dolgozva ültette át magyarra a regényt. Füst Milán és számos nyugatos klasszikus is nagyra értékelte Szabó Endre munkáját, ami aztán a két háború közötti népszerű sorozatok kihagyhatatlan darabja lett. A későbbi Európa Könyvkiadó Makai Imrét bízta meg a *Háború és béke*, Németh Lászlót pedig az *Anna Karenina* újrafordításával.

Háború és béke | fotó: Daniel Kaminsky

Nemzedékek sora nőtt fel ezeken a mívés szövegeken, ezek szerepeltek a Tolsztoj-életműsorozatban, a Világirodalom Remekjei népszerű kötetekévé váltak, ezekből idéztek a klasszikus orosz irodalom kiváló ismerői, tudósok, irodalomtörténészek. Csak az utóbbi években vetődött fel, hogy a nyelv változása, az újabb filológiai adatok miatt a több mint hatvanéves fordítások után újra elő kellene venni az eredeti Tolsztoj-szövegeket. Gy. Horváth László nagyszerű munkájának köszönhető, hogy mindhárom nagyregény, a *Háború és béke*, az *Anna Karenyina* és a *Feltámadás* új generációkat hódíthat meg. Amikor a kiadók a nagyszabású vállalkozás mellett döntöttek, nyilván felmérték, hogy legalábbis irodalmi körökben Tolsztoj ismét a csúcsra jutott.

A Litera.hu irodalmi portál nemrég közel két tucat ismert magyar íróat kérdezett meg, milyen irodalmi művek voltak rájuk a legnagyobb hatással. A *Biblia* és az *Odüsszeia* után a legtöbb szavazatot a *Háború és béke* és az *Anna Karenyina* kapta. Harminc-negyven-ötven évvel ezelőtt az orosz irodalomból még Dosztojevszkij volt a favorit, előbb a *Bűn és bünbödés*, aztán a *Karamazov testvérek*, végül az *Ördögök*. Igaz, a *Bibliát* és az *Odüsszeiát* toronymagasan verte Joyce *Ulyssese* és Proust *Az eltűnt idő nyomában* című regényfolyama.

Persze ez a változás nemcsak a magyar, de a világ irodalmi megítélésében is végbement. A túlhajtott modernitás, a történetek elvetése, az elállatiasodott ember központba helyezése, a valóság ábrázolhatatlanságának dogmája szép lassan az olvasók elvesztéséhez vezetett. Változásra volt szükség. Nem véletlen, hogy az új évszázad legjobb írói ismét felfedezték a nagy realista regényeket. Jonathan Franzen, a legsikeresebb amerikai író (*Szabadság, Javítások, Tisztaság, Keresztutak* című vaskos nagyregények szerzője) mintha Tolsztoj köpönyegéből bújt volna elő.

Magyarországon az ötvenes években, mikor is az orosz nyelv kiszorított minden mást az iskolákból, amikor Lenin szavaival méltatták Lev Tolsztoj munkásságát, visszaesett az író népszerűsége, s ezen a téren nem segítettek Lukács György eszmefuttatásai sem. A másként gondolkodók, főként Pilinszky János hatására Dosztojevszkijben látták meg az igazi mélységet.

Mára nálunk is fordult a kocka. Minden bizonnyal Tolsztoj-renezánsz elé nézünk.

A szépség harcosai

Jan Fabre vakságról, a büntudat kifürkészhetetlen mélységéről, a megbocsátásról és az istenek orráról

„A Mítikasz-csúcs szín pompás, illatos, halállal és vágyakozással teli látványosság, lakoma a sír szélén, a szépség és a szenvedély ünnepe, miközben a világ a vége felé tart” – a belga Jan Fabre nyolcórás előadásáról szólnak ezek a szavak. A MITEM-en látható produkció rendezőjét, a kortársszínház egyik nemzetközileg legelismertebb alakját, aki önmagát „menekülőművésznek” tartja, írásban kérdezhettük.

A Mítikasz-csúcs (Az Olümposz tetején) egy nyolcórás előadás. Milyen módszer, felkészülés teszi alkalmassá a színészeket arra, hogy képesek legyenek részt venni ebben a produkcióban?

– Felkészültem a rajzokkal, szövegekkel és modellekkel, mint minden produkciómnál, de amikor beindul a munkafolyamat, naivan viselkedem. „Vak” művész vagyok. A produkció előkészítése során a kiváló flamand íróval, Johan De Boose-zal és csodálatos asszisztensemmel és dramaturggal, Maria Martensszel három évig dolgoztunk együtt a szövegen. A zeneszerzővel és a színpadon élőben játszó hárfással, a magyar gyökerekkel rendelkező Alma Auerral két évig dolgoztunk együtt a kottán. Ivana Jozic és jómagam egy év alatt elkészítettük az összes táncszekvenciát, illetve a koreográfiát. A színészekből,

táncosokból és zenészekből álló szereplőgárdával három hónapot töltöttünk a próbateremben. Természetesen a stáb tagjai mind a „szépség harcosai” (*utalás Fabre egyik kiállításának címére – a szerk.*), mert mindannyian megtestesítik az én színházi nyelvet: néhányukkal harminc éve dolgozom együtt – például Anny Czupper legendás belga színésznővel –, de a társulat legfiatalabb tagjával, az olasz Irene Urciuolival is már hat éve tart a munkakapcsolat. Nagyon büszke vagyok a Troubleyn társulatra, ez egy igazi művészcsalád. Ők fizikailag és lelkileg is megtestesítik munkámat.

„Nézz szembe a legrosszabbal, és tisztulj meg!” – szól az előadás görög tragédiákat idéző szlogenje. Hasonlítható ez ahhoz, ahogyan a keresztény ember a bűnével szembesülve,

„A tragédia hangot ad annak, amit elhallgatnak, a holttestek csendjének, a szégyennek. A tragédia a legősibb, lényegében egy ellenvéleményt megfogalmazó hang, egy ellenszegülő dal – szemben áll a közvéleménnyel és azzal, ahogyan a tömeg gondolkodik. A *Mítikasz-csúcs* ennek a hagyománynak a jegyében áll...

JAN FABRE

Az 1959-ben Antwerpenben született Fabre színházi rendező, író és képzőművész. A belga Iparművészeti Intézetben és a Királyi Képzőművészeti Akadémián végezte tanulmányait. Hazájában

és külföldön egyaránt nemzedékének egyik legújított, legsokoldalúbb művészeinek tekintik. Szakított a kortárs színházi konvenciókkal. Fabre színpadi szövegei különleges miniatúra-csokrok, írásmódja rendkívül nyitott, színházfelfogását gazdag formanyelv jellemzi, dialógusait egyéb elemek – tánc, zene, opera, performansz, improvizáció – egészítik ki. A Troubleyn/Laboratorium Jan Fabre saját társulata. Színházi, képzőművészeti, filmes és írói munkásságát az Angelos nevű cég fogja össze.

annak súlyát átérezve megtisztul? Tekintható az előadás egyfajta gyónásnak?

– Mint minden színházi előadásban, az élet és a halál felcserélhető. Munkám, színházművészetem mindig az élet halál utáni szakaszának zónájában zajlik. „Szépséggharcosaim” halott hősokeket adnak elő, akik megjelennek és újraélesztik az életüket. Például Oidipusz, a tragikus király, aki megölte az apját és feleségül vette az anyját, aki menekülni próbált a sorsa elől, és éppen ellenkezőleg, magába fogadta azt, aki kiszúrta a szemét, mert nem akarta többé látni a világot. De vajon tényleg vak? Vagy csak gyáva, mint mindannyian? És a lánya, Antigoné, az első nő, aki nemet mert mondani a politika és a háború hatalmának, a történelem első anarchistája, hogyan tekint a mi világunkra? Négy különböző értelmezésben adjuk elő Oidipusz és négy eltérő értelmezésben Antigoné karakterét.

Kérdésének gyónásra vonatkozó része érdekes értelmezést vet fel. De szeretném elmondani, hogy Istennek köszönhetően ateista vagyok. És ebben az értelemben azt válaszolnám, hogy Oidipusz és Antigoné emblematikus szereplői megvallják bűneiket, a bűnt mint erkölcsstelen cselekedetet, amelyet az isteni törvény elleni vételnek tekintünk. Antigoné és Oidipusz emblematikus alakjai köztünk élnek, és ugyanazokat a régi kérdéseket teszik fel. Hogyan fejezzük ki a kimondhatatlant? Hogyan fejezzük ki azt, amit az emberek egymással tesznek? Hogyan írjuk le a háború borzalmait? Hogyan adjunk nyelvet a büntudat kifürkészhetetlen mélységének? Hogyan lehet szavakkal leírni a rothadás szagát? A tragédia hangot ad annak, amit elhallgatnak, a holttestek csendjének, a szégyennek.

A tragédia a legősibb, lényegében egy ellenvéleményt megfogalmazó hang, egy ellenszegülő dal – szemben áll a közvéleménnyel és azzal, ahogyan a tömeg gondolkodik. A *Mítikasz-csúcs* ennek a hagyománynak a jegyében áll, mer teljesen tragikus lenni, a produkció mélyen leereszkedik az emberi lét sötét barlangjaiba, abba a sodródó létezésbe, amely folyton vakon fut a saját vesztébe. Igen, minden művészi munkám – színházi, képzőművészeti tevékenységem vagy az írásaim – a költői vallomások és a művészi megnyilvánulások összhangja. Hiszek a megbocsátásban, amelyet a szépség ereje ad nekünk.

Az előadás címe *Mítikasz-csúcs*, és az abban lévő „myti” szó görögül orrot jelent. Van ennek jelentősége az előadásban?

– A görög szó jelentése valóban: *orr*, és az Olümposz legmagasabb csúcsát Mítikasznak hívják. Mivel az istenek ezen a hegyen élnek, az „Orr” az összes isten orra. Élvezik az illatokat, amelyek a völgyben, a földön élő emberekből származnak. Az emberek gyógynövényeket, állatokat és más embereket áldoznak isteneiknek. Fegyvereket kovácsolnak, és a háborúnak, a halálnak is van szaga. Ahogy a szerelemnek is. Az istenek élvezik a világ illatát. Az illatok összekötnek minket a múlt rég elfeledett emlékeivel, és az illat összeköti az intelligenciát (az agyat) az intuícióval (a szívvel) és az ösztönnel (a nemmel), és az ösztönök megbabonáznak minket... Szeretem felfedezni az állat és az ember közötti alkonyzóna köztes területét, azt a meghatározhatatlan átmeneti területet, ami az emberben megmaradt az állatból: ahol az ösztön felnyitja a civilizációt, a „normalitást” beárnyékolja valami, ami a legmélyebből tör

MITEM11

11th MADÁCH INTERNATIONAL THEATRE MEETING
11. MADÁCH NEMZETKÖZI SZÍNHÁZI TALÁLKOZÓ
NATIONAL THEATRE • BUDAPEST, 5 APRIL – 27 APRIL, 2024.
NEMZETI SZÍNHÁZ • BUDAPEST, 2024. ÁPRILIS 5. – ÁPRILIS 27.

MITEM-BÉRLET

3 előadásos bérlet

akár 45%-os kedvezmény

6.300 Ft

4 előadásos bérlet

akár 45%-os kedvezmény

8.400 Ft

RÉSZLETEK: MITEM.HU

NEMZETI SZÍNHÁZ

A NEMZETI SZÍNHÁZA

elő. Előadóművészeim szeretik kibogozni a civilizációnak nevezett maradványokat, hogy megmutassák az ember egy másik képét, azt, amit mi magunk sem szívesen ismerünk fel a tükörben, a hullót és a halál jelenlétét önmagunkban. A *Mítikasz-csúcs* a metamorfózis számos pillanatát kínálja, amikor az előadók a kimerítő leereszkedésen keresztül önmagukba találhatnak egy „másikat”, és az a bőrük verejtekén keresztül kezd ragyogni.

„A Mítikasz-csúcs (Az Olümposz tetején) színpompás, illatos, halállal és vágyakozással teli látványosság, lakoma a sír szélén, a szépség és a szenvedély ünnepe, miközben a világ a vége felé tart” – írja az előadásról Miet Martens dramaturg. Mit jelent ön szerint az ünnep?

– A nyolcórás előadás egy rituális tombolás! Egy rítus, amely minden emberi dolgot ünnepel: a szeretetet, a békét, az egységet és a tiszteletet, röviden p.l.u.r.-t (*a peace, love, unity és respect angol szavakból alkotott mozaikszó – a szerk.*). Az előadás az élet és a halál, a művészet és a szépség ünnepe. A szépségre pedig úgy tekint, mint az etikai értékek és az esztétikai elvek összhangjára. Minden színházi munkám fontos eleme a karnevál ünnepelése. A világ a feje tetejére áll. És tisztelgés a nagy flamand festőmesterek előtt, ezért a sok szimbólum – teknősök, koponyák, kígyók és a többi –, amelyeket ebben a produkcióban használok.

Az előadás műfaját operaként határozza meg a kritika. Találónak tartja ezt a meghatározást?

– Menekülő művészvagyok, amikor interjútok. Ismerem a menekülési útvonalaimat. És specialista lettem annak, hogy

ellentmondjak a színház- és képzőművészeti kritikusok által a művészetemet körülvevő értelmezéseknek és jelentéseknek. Egy életen át tart, amíg fiatal művész leszek, ezért remélem, hogy még nincs „vízálló” definíció az életművemről.

L. Gy.

| fotó: Alexander Bogdan Thompson

Odüsszeusz

A Homérosz történetéből jól ismert szereplők új utazása

Az *Odüsszeusz* című előadás az ember önmagába, önmaga ellen, önmagán túlra tartó utazásáról szól. A Trójába induló fiú nevét még ifjúsága aranyozza be. A szülőföldjére visszatérő felnőtt férfi hosszú bolyongása során már megtapasztalta az istenek haragját. De Ithaka nem az utolsó kikötő annak, akit sorsa hőssé emel. Egy jóslat az ismert világ határain túli, utolsó nagy útra indítja őt. A parton ott áll Pénélopé – a nő, aki tudja, hogyan győzheti le az elválás fájdalmát, megadva a szerelemnek a hozzá méltó egyetlen minőséget, az örökkévalóságot. Mert az utazásnak folytatódnia kell.

– Az emberek útjai megsokasodtak, az „Ithakák” – az otthon, ahová Odüsszeusz is megtérni készült – ellenben gyorsan fogynak. Sokan válnak manapság hontalanná, nincs hová hazatérniük – mondja Diana Dobрева rendező. – Pedig arra születünk, hogy a magunk Ithakájában otthonra leljünk, hogy emlékezzünk rá, hogy utódainkra hagyjuk. Ithaka nem az Északi-sark, nem is az iránytű mutatója. Ithaka a mágneses mező, az irányok kiindulópontja. Ha elhagynánk, elmenekülnénk, vagy magunkat képzelnénk középpontnak – az életünk ellehetetlenülne. Ithaka fényében látszunk a világban, Ithaka tükrében látjuk magunkat. Mikor Alekszandr Szekulov drámaíróval dolgozni kezdtünk, elhatároztuk, hogy nem egysze-

rűen „reprodukáljuk” és összefoglaljuk a homéroszi eposz tartalmát. A mítoszról, illetve Homérosz történetéből jól ismert szereplők természetesen benne vannak az előadásban, de Homérosz eposzi hangja mellett megszólal Konsztandinosz Kaváfisz és Jorgósz Szeferisz görög, valamint Ivan Metodiev bolgár költő is. Verseik számomra idézettek az emberiség kollektív érzelmi emlékezetéből.

A bolgár rendező számos nagy fesztiválon szerepelt különleges látványvilágú előadásaival, így például Avignonban és tavaly a magyarországi Színházi Olimpián.

Alexander Sekulov

Odüsszeusz

Homérosz műve nyomán

Rendező: DIANA DOBREVA

mikor? hol?

április 6. – 19 óra • Nagyszínpad

Plovdivi Drámai Színház | Bulgária

Godot-ra várva

„A világ romjain” játszódó abszurd dráma – az út önmaguk felé

A Godot-ra várva „a világ romjain” játszódik, egy hozzánk többé-kevésbé közeli jövőben, amelyben begyógyulatlan minden jelenlegi és múltbeli seb. Várakozás van... Az emberi létnek e határán melyek a lehetséges minimumfeltételei az élhető, emberhez méltó élet újraindításának? A *Godot-ra várva* két lehetséges választ kínál. Az első, hogy kommunikáljunk és együtt éljünk az *előttünk álló* Másikkal – minden akadály ellenére, akkor is, ha az akadályok félelmetesnek tűnnek. A második, hogy kommunikáljunk a *bennünk lévő* Másikkal, az elfojtott vágyak és félelmek, az elfelejtett érzékek és ösztönök e kifürkészhetetlen, sötét területével, az állati és az isteni régiójával, ahol megszülethet az örület, az álom, a láz- és a rémálom.

Próbáljuk megtenni az utat a *bennünk lévő* és a *kinti* Másik felé, szembenézve magunkkal, illetve eltávolodva magunktól. Ezen az úton igyekszünk járni nap mint nap. Mire várva? A halál béklyóitól való szabadulásra? A találkozásra várva az „emberivel”, arra, hogy ember többé ne alázzon meg embert? Mire várva? A *Semmire* vagy a *Várakozásra*, ahogy Beckett gúnyosan mondja? De elképzelhetjük-e az emancipált embert anélkül, hogy lebontanánk falainkat, amelyek elválasztják a „belső” a „külsőtől”?

Beckett (1906-1989) műve, a *Godot-ra várva* a legismertebb abszurd dráma. Színre állítója, a világszínház egyik jelentős alkotója, a görög Theodórosz Terzopulosz a MITEM visszatérő vendége, akinek a budapesti Nemzeti Színházban rendezett két másik előadása, a *Bakkbánszók* és a *Kurázszi mama és gyermekei* is láthatók a fesztivál programjában.

Samuel Beckett

Godot-ra várva

Rendező: Theodórosz Terzopulosz

mikor? hol?

április 10. – 19 óra • Nagyszínpad

Emilia Romagna Teatro Fondazione – Teatro Nazionale |
Modena, Olaszország

| fotó: Johanna Weber

Jelenet a 2023-as Madách Projektből | fotó: Eöri Szabó Zsolt

Az ember tragédiája / Az ember bukása...

Madách emberiségvíziója fizikai színházi formában

Az ember tragédiája / Az ember bukása... című előadás az élet lényegét kutatja, a szereplők, minden akadály ellenére cselekedeteik által az élet, a remény és a küzdelem fő céljait próbálják megérteni. Ennek része a kísértés is – az ember önmegismerésének egyik módja. A mozgás eszközeinek segítségével „elbeszél” cselekmény az örökös küzdelem motivációi és az emberi ösztönök közötti „nagy utazást” mutatja be. A szereplők minden nehézség ellenére megpróbálják a küzdelem és a remény lényegét megérteni, miközben az emberi mélységek utópisztikus rétegeibe merülnek le, a konkrét helyzeteket általánossá nagyítják, a felvetett kérdések segítségével pedig a nézők együttérzését váltják ki. A képzelet segítségével születő absztrakció az élet fő irányvonalait rajzolja ki egy utalásokból álló hálót alkotva. Így keressük a lét rejtélyeinek megfejtését.

Az előadás a Georgia fővárosában, Tbilisziben működő Sota Rusztaveli Színház- és Filmművészeti Állami Egyetem produkciója. Az intézmény alkotócsoportja 2023 nyarán részt vett a magyarországi Színházi Olimpián a budapesti Színház- és Filmművészeti Egyetem által szervezett Madách Projektben. Tizenegy színházi egyetem több mint 200 diákja dolgozott Madách művével. A tbilisi egyetemisták akkor az úrben játszódó színt adták elő, és részt vettek a többi csoporttal együtt létrehozott Az ember tragédiája hétórás előadásában (rendező: Vidnyánszky Attila). Az olimpián szerzett tapasztalataikat felhasználva elhatározták: a teljes művet színre viszik egy fizikai színházi produkció formájában. Ezt láthatja most a MITEM közönsége.

Az ember tragédiája / Az ember bukása...

fizikai színházi előadás Madách Imre műve nyomán

Rendező, koreográfus, díszlet- és jelmeztervező: TATA TAVDISVILI, TATO GELIASVILI

mikor? hol?

április 14. – 16 és 20 óra • Gobbi Hilda Színpad

Sota Rusztaveli Színház- és Filmművészeti Állami Egyetem, HOI Társulat | Tbiliszi, Georgia

Anyaállam

Török történelmi dráma – a mondák világától az államává válásig

Ellenségeink elűzték minket a hazánkból... Két évszázaddal ezelőtt, hátunkat lánzszahegygel döfködve, fejünk fölött éles kardot suhogtatva földönfutó nomád néppé tettek bennünket. Ide űzték, beszorítottak minket... Az országban eluralkodott a zűrzavar, az állam összeomlott. Bármerre néztünk kétségbe esve, sehonnan nem jött segítség. Mégis kitarítottunk valahogy, tudván, ha útra kelünk, a pokol bugyrai nyílnak meg előttünk.

1290-et írunk... Kis határvidéki fejedelemségben, az egykori Bithüniában járunk a mai Márvány-tenger vidékének délkeleti részén... Mocsarak, lápok határolják a területet. A káoszból csakhamar állam, majd világbirodalom nő ki. Ám színpadi történetünk idején ez még nem tudható. Közép-Ázsiából és Horászánból hozott türk szokásaink helyi színekkel keverednek a „határvidéki hagyományok” egyedülálló világában, új anatóliai „mozaikot” hozva létre.

Bithüniában, ahová a vegyes etnikumú és vallású mongol harcosok elől menekülünk, Oszmán bég vezetése alatt összefogtak dervisek, parasztok, harcosok. Vallási különbségeiket toleránsan, a szolidaritás jegyében meghaladva küzdenek hőseink a fennmaradásért a bizánciak, a mongolok, az anatóliai szeldzsukok szorításában. Közben igyekeznek kideríteni, ki ölte meg a türkmén Demircant és kedvesét, a görög lányt, Liát...

Kemal Tahir író mesterien szövi egybe az Oszmán fejedelemségből állammá válás folyamatát egy krimi cselekményével, 1967-es regénye most színpadon elevenedik meg. A Dede Korkut alakjáról szóló mondák nyelvezetén megszólaló, számos néprítusaival, dalaival, táncaival kiegészült történet mai színpadképpel és koreográfiával varja a közönséget, életre keltve az anatóliai kultúrát...

Anyaállam

Kemal Tahir regényét színpadra alkalmazta Osman Özkan

Rendező: AYŞE EMEL MESÇİ

mikor? hol?

április 20. – 19 óra • Nagyszínpad

Állami Színházak – Ankarai Állami Színház
| Törökország
a Török-Magyar Kulturális Évad programja

| fotó: Muzaffer Aykanat

Isten éltesse Bodrogi Gyulát!

Hetven éve áll a színpadon. Majd' három emberöltőnyi idő. Belegondolni is szédítő. Szerepeinek a száma – színházban, filmen, tévében – megszámlálhatatlan, és akkor még nem beszéltünk egyéb szerepeiről, amibez utánozhatatlan hangját kölcsönözte, és a színpadon kívül „alakított” szerepeiről: vadász, szakács, showman. Népszerűsége aligha összevethető bárki máséval. Hűséges típus. Huszonnég évig játszott a József Attila Színházban, majd két évtizedig vezette a Vidám Színpadot, és büszk éve a Nemzeti Színház társulatának tagja.

Szokás mondani egy-egy színészlőr, hogy mindent tud. Bodrogi Gyula esetében ez semmiképpen sem bolmi udvarias fordulat. Ő pontosan ilyen. SZÍNÉSZ. Abban a pillanatban, ahogy belép a próbaterembe, ahogy megjelenik a színpadon: figyelni kell rá. És ő pontosan tudja, mit kell tennie azért, hogy ez meg is történjen. De ezzel nem él vissza. A nagy egész része tud lenni, de a legkisebb alakításában is főszereplő.

Nézőpárti. Nála nem csupán üres fordulat, hogy néző nélkül nincs színház. Arról beszél mindig, hogy a néző szóra-kozni akar, akkor is, amikor egy tragédiára vált jegyet. És ha ezt akarja, akkor ezt kell neki nyújtani. Nem a szóra-koztató és komoly színház között húzódik a választóvonal Bodrogi szerint. A lényeg: a néző ne unatkozzon. Nem-csak egy bobózatnak kell szóra-koztatónak lennie, hanem a Hamletnek is – hogy egyik kedvenc példáját idézzem.

Hetven éve áll a színpadon. Tébetségén túl a színpad iránti alázata az, ami igazán példamutató. A színház az élete, és a színház jelenti számára az életet. Nagy szavak ezek, és Gyuszi bácsi sem tiltakozna ez ellen, de elütné egy tréfával. Mert a színház iránti elkötelezettsége mellett a humora és a könnyedsége is irigylésre méltó. Lazasága természetes és üdítő. Szereti és élvezi az életet. Ez sugárzik belőle – a mindennapokban és a színpadon is. „Istenem, add, hogy jól érezzem magam!” – mondja minden színre lépés előtt. Mert csak így érzik majd jól magukat a nézők is, akiket megrikat, akiket megnevetett.

„A színház beszélhet a politikáról, de nem politizálhat. Színészként játszunk rossz kommunistát meg jó kommunistát, alávaló gazembert, bolseviket, hőst és nyilast is, ha éppen róluk szól a történet. Ezeket a szerepeket mind el lehet, el kell játszani, de a színház nem állhat egyik vagy másik párt mellé sem. A politikai élet csak egy lehetséges téma. Viszont örületes lehetőségeket tartogat számunkra, mert a politika a legviccesebb és a legtragikusabb helyzeteket is képes produkálni.

„Ki lehet ez?”

Bodrogi Gyula hangsúlyokról, Setét bácsiról, a naivitás hasznáról, a hiányolt bukásokról és a nézőszerepről – színházról és az életről

„Addig szeretnék élni, amíg meg nem halok. De addig élni szeretnék!” – szokta mondani az április 15-én 90 éves Bodrogi Gyula. Születésnapja jó alkalom lenne a mérlegkészítésre, de ő visszatekintés helyett inkább előre nézne. Jókedvűen játssza szerepeit, amiből jó pár van. Színpadra lépés előtt mindig elmond magában egy kis fohászt, és egy életen át szem előtt tartotta: hagyni kell a közönséget is játszani.

Újságíró volt már?

– Újságcikket már írtam. De hogy szerepem szerint újságíró lettem volna, arra nem emlékszem. Talán valami Rejtő Jenő-darabban... Nagyon sok szerepet játszottam.

Csak a színházi adatbázisban 199 bemutatót találtam, és ez nem teljes...

– Ehhez jönnek még a filmszerepek, a tévéjátékok, a kisebb jelenetek, kabarétréfák, hangoskönyvek, szinkronszerepek. Tényleg minden voltam már, talán még újságíró is. De ezt most miért kérdezi?

Ha lett volna ilyen szerepe, most jobban átérzhetné a helyzetem. A születésnapja kapcsán kellene beszélgetnünk, de tudom, hogy nem ez a kedvenc témája...

– Sokan már tavaly is erről kérdeztek, pedig akkor még csak 89 éves voltam... Nem szívesen beszélek a koromról, az eltelt évekről. Nehezemre esik az ilyenkor szokásos mérlegkészítés. Inkább azt mondtam, hogy nézzünk előre. Így fogalmazódott meg, hogy addig szeretnék élni, amíg meg nem halok. De addig élni szeretnék! Mostanra pedig kitaláltam még egy jó választ, ha újra szóba kerülne a korom. Figyeljen csak! A nagy bölcsek szerint a csúcson kell abbahagyni, de nekem nincs ked-

vem hallgatni rájuk... Ahol most tartok, ennél nagyobb csúcs nincs is – de én nem akarom abbahagyni!

Segítségképpen elárulhatná, mi az a téma, amiről nem szívesen beszél?

– Bármiről szívesen beszélgetek. Igyekszem minden kérdésre válaszolni. Csak azt szoktam kérni, hogy a leírt szöveget megjelenés előtt mutassák meg. Olyan előfordult már, hogy egy-egy név vagy évszám pontatlan volt, ezért javítani kellett.

Soha nem kapott még bántó, bosszantó kérdést?

– Újabban bosszantott a „Hogy van”?! Pedig ez milyen kedves is lehetne. Hányszor odavetjük az ismerősöknek, barátoknak – néha választ sem várva – szinte csak üdvözlésként ezt a kérdést. Most pedig a betegségem után történt néhányszor, hogy egészen másképpen hangzott ez a „Hooogy vaaan”!

No, ezt most hogy írjam le?! Van ebben egy kis aggódás, együttérzés, sajnálat, részvét...

– Az érdeklődést köszönöm szépen, de a szánakozás kegyetlenül tud fájni. Eszembe juttatja a betegséget. Nagyon sok múlik a hangsúlyon, a hanghordozáson.

Egyébként hogy van?

– Az egészségi állapotom most rendben van. Átmenetileg jól vagyok. Ebben a korban már nem lehet azt mondani, hogy ide nekem az oroszlánt is, mert hátha ideadják!

Nem akarom felmondani az életrajzát, de van néhány kérdés, melyekre vagy nem válaszolt, vagy nem is kérdezték. Sokszor elmondta, hogy eredetileg rendező szakra jelentkezett a főiskolára, mégis színész lett...

– Az az igazság, hogy az utolsó pillantban Setét bácsitól, a portástól tudtam meg, hogy abban az évben nem indul ren-

dező szak, ezért színésznek jelentkeztem. De ha azt mondja nekem, hogy csak színházturnisztikaszak indul, akkor arra jelentkeztem volna.

Sokszor elmondta, hogy a színházban a főszerep a színészé és a közönségé. De a rendezőkről nem nagyon beszélt!

– A színházban a színész és a közönség játszik. Nélkülük nincs előadás. A rendezőre is nagy szükség van, és az összes többi – a díszlet- és jelmeztervező, a világosító, a kellékes, mindenki – csak őket, a színészeket segíti. Az a dolguk, hogy hatásosabbá tegyék azt, amit a színészek előadnak. Ahhoz is hozzá kell járulniuk, hogy akihez szól a színpadi játék, tehát a nézőtérben ülő közönség megfelelően reagáljon. Sírjon, nevessen, elgondolkodjon...

De a színészhez képest a rendező kevesebb figyelmet kap. Őt legfeljebb a premierközönség tapsolja meg. Ezt néptáncosként pontosan tudta. Miért ezt a „háttér” szerepet választotta volna?

– A néptáncosoknál, a SZOT Központi Művészegyüttesében volt egy nagyon jó vezetőnk, egy székely ember, Molnár István, aki színpadi helyzeteket is tanított nekünk. Úgy gondoltam, hogy rendezőként, koreográfusként én is hozzá tudnék járulni a sikerhez. Szolgálhatnám az együttest, ha közelebb hoznánk egymáshoz a színpadot és a nézőteret. Úgy gondoltam, hogy a rendezői szakon szerzett tudást jól tudnám hasznosítani. A színészetre nem gondoltam, mert nem tartottam magam alkalmasnak erre a pályára. Szégyenlős voltam. Társaságban sem nagyon szerettem szerepelni.

Mikor jött el a pillanat, amikor azt érezte, a helyén van? Színész lett!

– A főiskola után az egyik első igazi előadás alatt, amikor már meg is szólaltam, éreztem a közönség finom reakció-

ját. Mintha azt kérdezték volna, ki lehet ez?! Ehhez a pillanathoz tudom kötni, amikortól nem volt kérdés számomra, hogy a helyemen vagyok. Pedig csak azt mondtam: „Megállj, Kolja, megmondalak a mamának!”

Emlékszik még az első színházi élményeire? Ezek nem befolyásolták a pályaválasztását?

– Gimnazistaként sokat jártam színházba, ha a zsebpénzemből sikerült összegyűjtenem 10 forintot, abból már tudtam jegyet venni. Két kedvenc színházam volt: az egyik a régi Nemzeti a Blaha Lujza téren, amit később felrobbantottak, a másik pedig a Royal Revü Varieté, aminek a helyén most a Madách Színház van. Nagyszerű előadásokat láttam. Csodáltam a színészeket, de arra nem gondoltam, hogy nekem is ezt a pályát kellene választanom.

Kik voltak a kedvenc színészei?

– Básti Lajos, Maklári Zoltán, Pécsi Sándor, Mészáros Ági, Dayka Margit, Kiss Manyi... Hosszan sorolhatnám. Nagyon sok kedvencem volt.

A színész szak elvégzése után a rendezésről sem kellett lemondania!

– Valamikor nem képeztek külön rendezőket. Gyakran a színházi emberek írtak, fordítottak színműveket, játszottak is, és ha kellett, rendeztek. Azt hiszem, a szovjet példa nyomán változott meg nálunk is a főiskolai oktatás. Abban a korban nyilván ideológiai okok miatt igyekeztek kézben tartani a színházakat is. Nekem szerencsém volt, mert a színészi feladatok mellett rendezhettem, de nem annyit, mint amennyit szerettem volna.

Rendezőként mi foglalkoztatta leginkább?

– Engem az kimondottan riaszt, ha a rendező a saját szócsövének tekinti az előadást. Semmiképpen sem magamról akartam beszélni a rendezéseimmel. A színpadra állítás praktikus része sem foglalkoz-

Nekünk mondta...

Bodrogi Gyula számtalan interjút adott az elmúlt tíz évben a Nemzeti Magazinnak. Ezekből idézünk...

Ha a kudarcok továbblendítik az embert, az nagy dolog. De sikerek nélkül sem megy. Viszont a sikert nem lehet akarni. Meg kell dolgozni érte. (...) Mindenki megmássza a maga számlétráját. A kudarc megroppanthatja, a siker elkényelmesítheti az embert. Nincs recept. Az élet arányérzék kérdése – és kell még hozzá egy adag lazaság is.

A közönségnek is jár a taps (2013)

Az elmúlt évtizedek alatt kitalálták, hogy van szórakoztató színház, meg van egy másféle is, amire biztos van valami jó szó, csak nem jut eszembe, de arra még emlékszem, hogy az titokban az unalmat jelenti. Tudja, én azt szoktam mondani, ha egy *Hamlet*-rendezés nem szórakoztató, le kell venni műsorról.

Könnyedkomoly (2014)

A közönség pontosan reagál mindenre, hibátlan az arányérzéke, az értékítélete. Azt szoktam mondani, külön-külön talán minden ember lehet olyan hülye, mint én vagyok, de együtt a közönség zseniális. Én azt szeretem, ha a közönség sír vagy nevet, ha érzem az emberek jelenlétét...Csak akkor sikerülhet egy előadás, ha nem feledkezünk meg az eredeti szándékról, arról, hogy a közönséghez kell szólnunk.

Játszani csak komolyan szabad (2015)

A színházat sem én választottam, eredetileg matematika-fizika szakos tanárnak készültem, aztán a színészi feladatok szólítottak meg. Nagyon sok komédiában játszottam, zenei darabokban is énekeltem, táncoltam, de rám leginkább – ha már szerepkört keresünk – a naturbursch illene. Minden szerepemben az embert keresem. Ha ez az ember vagy az általa megélt helyzet nevetésre ingerel, akkor nevéssenek rajta, ha tragikus, akkor sírjanak.

Minden szerepemben az embert keresem (2019)

tatott különösebben, bár nyilván tisztázni kell: ki jön be, ki megy ki, ki hol áll, mit csinál. A nagy kérdés számomra, hogy miként lehet az előadás résztvevőit összehozni. Hagyni kellene a közönséget is játszani. Idő kell a színpad és a nézőtér kölcsönhatásának működéséhez is. Ha hatni akarunk, figyelniük kell egymásra. Az előadásban nem elég felmondani a szöveget. És az még a jobbik eset, ha a nézőtérben érteni lehet, hogy mit mond éppen a színész. Nagyon fontos a tiszta, világos beszéd. A színpadon biztosan látott már olyat, hogy a színész csak beszél, beszél, még az is lehet, hogy nagy és komoly mondatok hangzanak el, de a mellette álló szereplő nem reagál erre. Mintha tudomást sem venne a partneréről, csak elbeszelnének egymás mellett. A mondatainknak csak akkor van súlya, ha látom azt, miként hat a másik emberre. Minden jelenetet jól ki kellene gyakorolni. Különösen a poénos előadásokban elképzelhetetlen, hogy ne reagáljon a partner, vagy a poént mondó színész szövegére rábeszéljen a kolléga.

A felvételijéről több helyen is elmesélte, hogy egy Villon-baladát mondott Faludy György átköltésében...

– És akkor Faludy éppen be volt tiltva. Amikor elkezdtem nagy lelkesen mondani a *Haláltáncot*, a felvételi bizottságból Básti Lajos azt súgta: „Marha”. Így aztán új verset kértek. Ez volt Arany Jánostól *A méh románc*, de abba belesültem a végén. Meg is lepódtam, hogy felvettek.

Ha 1954-ben a betiltott Faludy egyik átköltésével ment felvételizni, nyilván érdekelte a politika. Vagy valaki ajánlotta ezt a verset?

– Teljesen véletlen volt a versválasztás. Nekem akkor fogalmam sem volt arról, hogy mi történt Faludyval. Semmit nem tudtam az akkori politikai helyzetről. Reggel nyolcra bementünk a Csilibé, vagyis a Csillag utcai Vasas Kultúrházba, ott volt a központunk, aztán estig csak táncoltunk. Ehhez jöttek aztán a bemutatók, a fellépések. A krumplucukor volt a védőítélünk, a tej a védőitalunk. Fiatalok voltunk. Lelkesek. Jól éreztük magunkat.

A katonaságot hogy sikerült megúsznia? Erről nem szokott beszélni.

– Nem úsztam meg a katonaságot. Nekünk nyáron volt a kiképzés, de év közben is szerveztek oktatásokat. Színészek, zenészek, jogászok, képzőművészeti főiskolások, talán még újságírók is voltak ebben az egyetemi zászlóaljban. A gyakorlati képzés Kecskeméten és Nagykanizsán volt.

Viszont a párttagságot elkerülte! Szinte hihetetlen, hogy 1982-ben pártonkívüliként a Vidám Színpad igazgatója lehetett!

– Pedig így történt! Az biztos, hogy felhívták a figyelmem a párttagságra, de aztán nem erőltették. Amikor szóba került az igazgatóság, akkor én azt mondtam, ez teljes embert kí-

BODROGI GYULA

A Nemzet Színésze, Kossuth- és kétszeres Jászai Mari-díjas, Erdemes és Kiváló művész, Prima Primissima közönségdíjas. Budapesten született, 1934. április 15-én.

Pályáját néptáncosként kezdte, 1958-ban szerzett diplomát a Színház- és Filmművészeti Főiskolán, ahol 1975-től tanított is. 1958 és 1982 között a József Attila Színház tagja volt, majd 1982-től egészen 2001-ig a Vidám Színpadot vezette. 2003-tól a Nemzeti Színház művésze.

A színházi adattár szerint 199 színpadi szerepet alakított pályája során. Mintegy 70 mozifilmben és félszáz tévéjátékban szerepelt, több mint 110 filmben kölcsönözte a hangját olyan színészeknek, mint Tony Curtis, Jack Lemmon, Gérard Philipe, Jack Nicholson, Terry Williams, Oleg Tobakov. Az ő hangján beszélt Süsü, a *Macskafogó* Maxipocakja, a *Vuk* varjúja és a *Dzsungel könyve* majomkirálya.

Irka firka című kötetében az évtizedek alatt készült feljegyzéseit gyűjtötte egybe, és írt könyveket szenvedélyéről, a vadászatról és a főzésről: *A vadász néha főz is; 80 év, 80 recept, 80 történet; Vadakat mesélek*. Léner Péter portrékönyvet készített róla *Bodrogi* címmel.

A 2023/2024-es évadban a *Caligula helytartója*, az *Egri csillagok*, a *Tizenhárom almafa* és az *Egy, kettő, három* előadásokban látható a Nemzetiben.

ván, és a párttagság alapelve az ateizmus, én pedig istenhívő vagyok. Mosolygott rajtam a párttitkár, és soha többé nem hozták szóba. Egy nagyon szimpatikus hölgy hívott a kerületi pártszervezethez elbeszélgetésre. Ott is elmondtam, hogy szerintem a színház nem alkalmas terep a politizálásra. Akkor még a helyi alapszervezetet is szerettem volna kiiktatni. Szerencsére röhögve fogadták az ötletem, talán azt hitték, viccelek, vagy a naivitásommal magyarázták ezeket a megjegyzéseimet. Nem volt nekem semmiféle ellenséges gondolatom. De abban biztos voltam akkor is, hogy a színház beszélhet a politikáról,

de nem politizálhat. Színészként játszunk rossz kommunistát meg jó kommunistát, alávaló gazembert, bolsevikot, hőst és nyilast is, ha éppen róluk szól a történet. Ezeket a szerepeket mind el lehet, el kell játszani, de a színház nem állhat egyik vagy másik párt mellé sem. A politikai élet csak egy lehetséges téma. Viszont örületes lehetőségeket tartogat számunkra, mert a politika a legviccesebb és a legtragikusabb helyzeteket is képes produkálni. Amikor a bolha megfenyegeti az elefántot, az lehet mókás, és lehet tragikus is. Ezt a színházban csak megmutatni lehet. A közönség pontosan érteni fogja, hogy mikor lehet ezen nevetni, és mikor muszáj sírni.

Nem bánta meg a Vidám Színpadon töltött éveket?

– Annak idején Vinkó Józseffel állítottunk össze egy nagyon jó programot. Az elején úgy ment minden, ahogy elképzeltük, de a húsz év sok volt, bőven elég lett volna tizenöt.

Sokan szóvá is tették, hogy színészként feladta a karrierjét, elpazarolta a lehetőségeit!

– Talán több jó szerepem lett volna, ha nem vállalom el a Vidám Színpad igazgatóságát. De még ki sem tettem onnan a lábam, amikor több színházról is megkerestek. Játshattam a Vígyszínházban, a Játékszínben, a József Attila Színházban és itt, az új Nemzetiben *Az ember tragédiája*, a 2002-ben bemutatott nyitó előadás egyik szereplője is lehettem. Akkor ezek a meghívások sokat segítettek, mert megerősíttek abban, hogy a szakma nem feledkezett meg rólam, számon tartanak, számítanak rám.

A kritikákat nem olvasta? Nem olvassa?

– Nem. Pontosabban, ha valaki szól, hogy jót írtak a munkámmal kapcsolatban, akkor azt megkeresem. Ha véletlenül kezembe kerül valami olyan újságcikk, amelyben lehúznak, akkor sem bosszankodom. Vagy inkább úgy fogalmaznék, igyekszem nem bosszankodni. Az újságírókat is meg kell érteni. Ha mindig azt írják, hogy minden rendben van, vagy az előadás nagy siker volt, az egy idő után senkit sem érdekelne. Persze azon is érdemes lenne elgondolkodni, hogy mit jelent ma a siker?!

Mit jelent ma a siker?

– Nagyon sok fogalom jelentése megváltozott, így ma már a siker sem egyértelmű. Egy-két kivételtől eltekintve nálunk ma már nincsenek igazán sorozatosan műsoron tartott, úgynevezett en suite-előadások. A repertoárszínházakban – és Magyarországon a legtöbb ilyen – ha egy bemutatóról azt írják, hogy sikeres, annak semmi jelentősége. Legfeljebb havonta egyszer vagy kétszer játsszák. Mire legközelebb műsorra tűzik, már senki sem emlékszik, mit mondtak vagy írtak róla. Így nincsenek, nem lehetnek igazán komoly sikerek. De a bukások sem tűnnek fel senkinek. Én ezt is hiányolom. A siker és a bukás csak együtt értelmezhető.

A legutóbbi sikere a személyre szabott *Nagymester* a Karinthy Színházban. Ahhoz mit szólt, amikor azt írták, hogy ez a hattyúdala?

– Mit is mondhatnék erre?! Beszéljünk inkább arról, hogy a *Hattyúdál* nagyon jó film volt. Azt is nagyon szerettem. De a *Nagymestert* mindenképpen jutalomjátéknak tekintem, hiszen fergeteges vígjáték és kimondottan nekem írta Valcz Péter és Olt Tamás.

Régen a jutalomjáték jövedelme megillette a színészt!

– Az most kicsit sok lenne, ha minden *Nagymester* bevételét megkapnám, mert én jutalomnak tekintem az összes előadást. Persze ez a fogalom is megváltozott az évek során. Valamikor szokás volt, hogy egy előadást külön meghirdettek valakinek a jutalomjátékként, és őt illette a bevétel. Hasonló szokás volt

a vidéki színházaknál a „Búcsúzik a színlaposztó”, ilyenkor a főszereplő adhatta el a jegyeket, és övé volt, amit így megkeresett.

Ha most ilyen jövedelemhez jutna, a színházi világon belül kit vagy mit támogatna?

– A fiatal szerzőket támogatnám. Nagyon sajnálom, hogy nem születnek kortárs drámák. Ha mégis elkészül egy új mű, és ha azt sikerül elfogadtatniuk valamelyik színházzal, majd azt másorra tűzik, akkor is legfeljebb ha havonta kétszer-háromszor játsszák. Ezért nem érdemes a szerzőknek ezzel dolgozniuk. Pedig téma lenne bőven.

A Nemzeti Színház nagyszínpadán leggyakrabban Szulejmán szultánként láthatjuk. Az *Egri csillagok* bemutatója 2018-ban, lassan hat éve volt. Nem unja még?

– Egyáltalán nem unom. Azt hiszem, nem kell különösen bizonygatnom, hogy minden előadás más és más. Ráadásul nagyon sok diák is megnéz bennünket, különösen szép feladat a fiatal közönség bevonása ebbe a közös játékba. Annak idején még a József Attila Színházban sorozatban 100-150 előadást is tartottunk. Amíg legalább 60 százalékos volt a nézőtér foglaltsága, addig játszottuk a sikerdarabokat.

Aztán jött a darabtemetés?!

– Fodor Imre igazgatósága alatt a József Attila Színházban még volt darabtemetés. Olyankor aztán kedvére játszhatott, improvizálhatott a színész. A darabtemetésre olyan nézők is eljöttek, akik korábban akár többször is látták az előadást. Azt hiszem, ez a színházi szokás ma már a múlté.

A színházi babonához tartja magát?

– Ismerek néhány szokást, de nem tartom magam a babonához. Csak az előadás előtt szoktam magamban elmondani: „Édes Istenem, segíts, hogy jól érezzem magam!” Nincs ebben semmi önzés, mivel én a színházban csak akkor érzem jól magam, ha jól érzi magát a közönség is.

FILIP GABRIELLA

Az egyik bronzba öntött nagy előddel, Tímár Józseffel a Nemzeti Színház szoborparkjában

ÁPR. 15 | SZÜLETÉSNAPI GÁLAEST

KÖSZÖNTÉS » A 90. születésnapját ünneplő Bodrogi Gyulát köszöntik egy gálaest keretében rajongói, barátai és pályatársai, valamint a Nemzeti Színház, a József Attila Színház és a Karinthy Színház társulata. Jegyek korlátozott számban válthatók.

mikor? hol?

április 15. – 19 óra • Nagyszínpad

Arthur Miller Az ügynök halála című darabjában az ügynök, Willy Loman szerepében a feleséget, Lindát alakító Vári Évával. Az előadás a Thália Színház és a Nemzeti Színház közös produkciójaként 2004-ben, Alföldi Róbert rendezésében került színpadra.

Vastaps és alázat

Hetven éve a színpadon

A Wikipédia negyvenöt színpadi szerepét említi, a színházi adattár 199-et sorol fel, de nyilván még ennél is több van, hiszen övé a világon talán a leghosszabb aktív előadóművészi pálya. Táncos időszakát is beszámítva több mint hetven évet töltött színpadon. És ma is ott van. Bodrogi Gyula maga a csoda.

Szigorú kritikusai időnként szemére vetették, hogy elherdálta drámai tehetségét, a könnyű műfaj kedvéért lemondott az öt megillető nagy szerepekről. Hogy túl sok időt, huszonnégy évet töltött a József Attila Színházban, hogy két évtizedig igazgatta a Vidám Színpadot. Hogy míg az úgynevezett komoly színházi emberek késhegyre menő vitákat folytattak a teátrum jövőjéről, ő a vadászat szépségét, a főzés örömét, a szakácművészet különböző fortélyait osztotta meg a közönséggel. A sznobok legyintettek rá, és nem is értették, hogy miért van rendíthetetlenül hatalmas rajongótáborra. Ha kérdezték, elmondta a véleményét, miszerint ő a régi színházi iskola követője, nem szereti az úgynevezett rendezői színházat, az előadásban a színésze a főszerep, rajta áll vagy bukik a siker. A vastaps neki, a bőrét színpadra vivő művésznek jár, az ő egyéni teljesítményének. Egy Latabár Kálmán, példának okáért, elvitt a hatán egy egész előadást – szokta mondani. Miközben így „korszerűtlenül” ógott-mógott, soha nem mondott rosszat pályatársairól. Még azokról sem, akiket nem kedvelt. Akiket pedig szeretett, azokról ódákat zengett. Sinkovits Imrét zse-

niálisan sokoldalúnak, utánozhatatlannak látta, Sztankay Istvánt a legnagyobbak közé sorolta.

ANGYALFÖLDI BRAVÚR

Pályatársaival már induláskor óriási szerencséje volt. Ha nincs Básti Lajos, öt bizony a tizenhét fegyelmi után kicsapják a Színművészeti Főiskoláról. Básti nem engedte, látta bene a kivételes tehetséget. Ifjú filmcsillag felesége, Törőcsik Mari miatt nem kellett vidéki színházban kezdenie, ahogy akkoriban szokás volt, hanem a majdhogynem vidékinek számító József Attilában indulhatott, ahová az 1956-os szereplésük miatt vezeklésre ítélt Sinkovits Imrét és Darvas Ivánt is „deportálták”. Jó volt a társulat, még akkor is, ha a tagok sokszor cserélődtek. Aki tehetett, visszatért a régi nagy színházához, de játszott itt Gobbi Hilda, Szemes Mari, Kállay Ilona, Fülöp Zsigmond, Sztankay István és még sok kiváló művész.

Bodrogi a József Attilában rögtön kapott egy olyan direktort Fodor Imre személyében, aki ugyanúgy gondolkodott a színházról, ahogy ő. Fodor tudta, hogy a XIII. kerületi párt-

József Attila Színház, 1961 – Kállai István Az igazság házhoz jön című drámájának próbáján Sinkovits Imre, Bodrogi Gyula, Ráday Imre, mögöttük Kömlös Juci. | fotó: Fortepán / Ráday Mihály

Örkényi Éva Laura Wingfield és Bodrogi Gyula Tom Wingfield szerepében Tennessee Williams Üvegfigurák című drámájának próbáján a József Attila Színházban. A darabot 1963. április 20-án mutatták be Kazán István rendezésében. | fotó: MTI / Pálfi Gábor

bizottság elnyűtt előadótérmebe, amelyet a színház után nem igen érdeklődő nagy „proletár” költőről neveztek el, mindenképp közönséget kell toboroznia. Nem a Belvárosból, nem a Körútról, nem is Új-Lipótvárosból, hanem Angyalföldről. Olyan embereket kell meghódítani, akik soha nem jártak színházba. És a bravúr sikerült. Ebben óriási szerepe volt a fiatal, jóképű Bodroginak, aki ördögösen táncolt, kellemesen énekelt, akinek kicsit reszelős, mégis lágy hangját azonnal felismerte a közönség. Leginkább a zenés vígjátékokat szerették a nézők. Hatalmas élmény volt látniuk a Bodrogi–Töröcsik kettőst *A potyautas*ban. Töröcsik Mari élete végéig emlegette, mennyire feldobta és magával ragadta őt, a kezdő színpadi színésznőt Bodrogi könnyedsége, a nézőtérről felé áramló szeretet, az ünneplés.

CSODÁLKOZÓ KRITIKUSOK

A potyautas sikerét hamarosan felülmúlták az újabb és újabb zenés-táncos darabok. Megérkezett az új partner, az új szerelem, akiből új feleség lett, Voight Ági. Bodrogival úgy tudtak együtt énekelni, táncolni, bolondozni, felszabadultan játszani, hogy nemcsak az előadások végén zúgott a vastaps, hanem az egyes dalok után is. Az *Imádok férjhez menni* vagy *A kaktusz virága* városi legenda lett, özönlött rá a nép. A József Attila a hatvanas évek végére az egyik leglátogatottabb magyar színházzá vált. Közben Bodrogi bebizonyította, hogy nemcsak táncoskomi-

**„Ha kérdezték,
elmondta a véleményét,
miszerint ő a régi
színházi iskola
követője, nem szereti az
ügynevezett rendezői
színházat, az előadásban
a színészé a főszerep,
rajta áll vagy bukik
a siker. A vastaps neki,
a bőrét színpadra vivő
művésznek jár.**

József Attila Színház, 1963 – Töröcsik Mari és Bodrogi Gyula A potyautas című vígjátékban
| fotó: MTI / Bartal Ferenc

kusnak kiváló, hanem drámai színésznek is. Játszott Németh László-, Tennessee Williams-darabban, Brecht *Koldusoperájában*, Shakespeare-vígjátékokban és később tragédiákban. A kritika rendre rácsodálkozott: micsoda drámai erő, milyen tökéletes szövegmondás, milyen ragyogó csendek, mérhetetlen fegyelem, alázat.

Fodor Imre halála után a társulat Bodrogit szerette volna a József Attila Színház direktorának. Az illetékesek nem mondtak, Bodrogi huszonnégy év után felállt. Csak találgatni tudunk, hogy miért éppen a Vidám Színpad igazgatása vonzotta. Talán abban bízott, hogy vissza lehet állítani a háború előtti magyar kabaré rangját, újra megjelenhetnek a már elfeledett szerzők, jöhetnek jó rendezők, fiatal tehetségek. Olyasfajta álmokat dédelgetett, mint egykor a József Attila Színházban Fodor Imre. Talán azt is remélte, lehet nevelni a közönséget. Bodrogi Gyula életének erről az időszakról nem szívesen nyilatkozik. Még rendező barátja, Léner Péter sem faggatja a közelmúltban megjelent *Bodrogi* című kiváló könyvében.

VISSZATÉRÉS

Nagyon kevesen hitték 2001-ben, hogy Bodrogi Gyula visszatér a színpadra. Sokan leírták. Aztán előbb Szikora János, majd Valló Péter kérte fel egy-egy kisebb szerepre az új Nemzeti Színházban. Jordán Tamás pedig szerződtette. És milyen jól tette! Azóta szinte folyamatosan játszik (nemcsak a Nemzeti-

ben). Három-négy éve még egész estéket töltött a színpadon, mostanában, a kilencven felé közeledve kisebb szerepeket kér. Volt ragyogó Sancho Panza Reviczky Gábor oldalán, Wolsey bíboros az *Egy ember az örökkévalóságnak* című Robert Bolt-dramában és örömapa a *Házasság Palermóban* címmel játszott Goldoni-vígjátékban, sírásó a *Tóth Ilonkában*, hogy csak néhány szerepét említsük az utóbbi tíz évből. Ma is játszik a *Tizenhárom almájában*, az iskolások által utált Szulejmán az *Egri csillagokban*, Agrippa, Palesztina királya a *Caligula helytartójában*. Molnár Ferenc *Egy kettő, három* című komédiájában is láthatja mostanában a közönség. Kicsi szerep az általa alakított titkáré, hiszen itt mindenki az igazgatóra (Schnell Ádám) figyel, de Bodrogi el tudja hitetni, hogy nélküle ebben a bankban megállna az élet, hogy az ő bölcsessége és nyugalma juttatta ilyen magasra a direktort, s egy idő után elhisszük neki, hogy rajta áll vagy bukik a siker, azaz végre elsimulnak a konfliktusok. Miközben ezt a kicsi embert figyeljük, óhatatlanul arra gondolunk, milyen jó, hogy a darabban játszó főiskolások közelről figyelhetik ezt az alázatos nagy színészt, és szembesülhetnek a Bodrogi-titokkal. Léner Péter a már említett könyvében megkérdezi, mi ez a titok. Bodrogi válasza: „Ennek erősen köze van a Jóistenhez. Adott egy olyan képességet, hogy elhiszik nekem, amit mondok és csinálók.”

OSZTOVITS ÁGNES

| fotók: Eöri Szabó Zsolt (kivéve 1 – Kaiser Ottó, 2 – MTI)

Húsz év a Nemzetiben

„A színész számára nem léteznek műfajok. Nekem ugyanolyan komolyan kell vennem a feladatom, ha valami könnyed vígjátékban vagy ha egy komoly tragédiában játszom” – mondta egy interjúban Bodrogi Gyula. A fáradhatatlan művész ma is különböző műfajú előadásokban látható a Nemzetiben. Az elmúlt húsz nemzeti évadban sokféle szerepben lépett színpadra, játszott királyt és szolgát, titkárt és bitorost, ravasz követet és okos bolondot, sírásót, szultánt és..

12

4

5

- 1 » Raksányi Gellérttel és Bitskey Tiborral a Nemzeti Színház nyitóelőadásán, Az ember tragédiájában (rendező: Szikora János, 2002)
- 2 » Törőcsik Marival A bundában (rendező: Verebes István, 2006)
- 3 » Blaskó Péterrel és Törőcsik Marival a Lear királyban (rendező: Bocszárdi László, 2007)
- 4 » Stohl Andrással és Radnay Csillával a János vitézben (rendező: Alföldi Róbert, 2009)
- 5 » Kulka Jánossal a Lear királyban (rendező: Gothár Péter, 2010)
- 6 » Szatory Dáviddal az Ahogy tetszikben (rendező: Silviu Purcărete, 2014)
- 7 » Az Isten ostorában – a háttérben Mátray László (rendező: Vidnyánszky Attila, 2014)
- 8 » Udvaros Dorottyával és Reviczky Gáborral a Don Quijotében (rendező: Vidnyánszky Attila, 2014)
- 9 » Krausz Gergővel a Tóth Ilonkában (rendező: Vidnyánszky Attila, 2016)
- 10 » Barta Ágnessel a Házasság Palermóban című komédiában (rendező: Kiss Csaba, 2016)
- 11 » A Caligula helytartójában – a háttérben Horváth Lajos Ottó (rendező: Szász János, 2018)
- 12 » A Tizenhárom almafa című előadásban (rendező: Vidnyánszky Attila, 2020)
- 13 » Stauróczyk Évával az Egy, kettő, háromban (rendező: Rátóti Zoltán, 2023)

13

7

8

Mesterházi Lajos Másnap című novellája alapján készülő tévéfilm forgatása 1958-ban. Az előtérben jobbra bőrönddel Bodrogi Gyula, tőle balra ül Mihályfi Imre, a film rendezője. | fotó: Fortepan / Szalay Zoltán

A magyar „kis nagy ember”

Szerepek és hangok – mozifilm, tévéjáték, szinkron

Mintegy hetven mozifilmben és félszáz tévéjátékban szerepelt, több mint száz tíz filmben kölcsönözte a hangját külföldi színészeknek. Bodrogi Gyula szerint „rendezői színház nem létezik”, mert a mozi a rendezői színház. Összeállításunkban a páratlanul gazdag pályafutás mozgóképeit villantjuk fel, és szólunk a kilencvenéves állócsillag közelgő mozipremierjéről is.

Ha az amerikai Dustin Hoffman büszke lehet az egyik filmszerepe nyomán kiérdemelt „kis nagy ember” elismerésre, a második világháború utáni magyar filmtörténet egyik fontos színészét, Bodrogi Gyulát is megilleti ez a cím. Gazdag filmes életútja már színifőiskolásként elindult a Máriássy Félix rendezte *Külvárosi legendával* (1957). Hamar felfedezte a humorában rejlő lehetőségeket a Bodrogit legtöbbször rendező Keleti Márton is, akivel legnagyobb közös sikerük az 1963-ban bemutatott *Hattyúdal* volt – a slágerre vált betétdallal, a Páger Antallal közösen elénekelte *Villa Negra románcával*. A közönség pedig rögtön a szívébe zárta a nagy Páger partnerét. „Gyula hihetetlenül jól viselte, hogy minden évben Cannes-ba járok a filmjeimmel. Együtt léptünk föl kis szerepekben, a Nemzetiben, a *Tragédia* előadásain. Aztán ő leszerződött a József Attila Színházba, ahol nagy sikerei lettek. Egyszer együtt mentünk be a Vígyszínház nézőterére, ahol engem megtapsoltak, de amikor meglátták őt, szinte vastapsban tört ki a nézőtér” – emlékezett vissza házasságuk elejére 2013-ban Törőcsik Mari.

SZEREPEK ÉS SZÁLLÓIGÉK

A közleméket is hajlamos Bodrogi Gyula filmszerepei közül a népszerű, ám könnyed darabokat kiemelni. Még ha legnagyobb személyes sikerei valóban a vígjátéki szerepei voltak, számtalan alkalommal játszott a legkevésbé sem könnyed alkotásokban. Négy legfontosabb kivétel, amely erősíti a szabályt: *Oldás és kötés* (Jancsó Miklós, 1963), *Hűsz óra* (Fábrí Zoltán, 1965), *Szerencsés Daniél* (Sándor Pál, 1982), *Idő van* (Gothár Péter, 1985).

Emlékezetes alakítása volt a *Házasságból elégséges* (1961), a *Tanulmány a nőkről* (1967), a *Fuss, hogy utolérjenek!* (1972), a *Szépek és bolondok* (1976), a *Hogyan felejtsük el életünk legnagyobb szerelmét?* (1980) című filmekben. Az 1961-ben bemutatott színdarab, az *Egy szerelem három éjszakája* filmváltozata hatalmas siker lett, és az 1967-es filmverziót (rendező: Révész György) egyben amolyan műfaji premierként tartjuk számon a magyar filmtörténetben. „Ez egy egészen különleges helyzet volt, ugyanis az a szó, hogy musical, még nem volt mindennapos kifejezés. Addig mi csak zenés vígjátékokat játszottunk” – emlékezett vissza Bodrogi Gyula a HírTV Szélesvásznú történelem című műsorában. A közönség szerette televíziós szerepeit, rendkívül népszerű volt a *Só Mihály kalandjai* címszereplőjeként (1970), az *Illatszertár* Hammerschmidt Miklósaként (1987), és mindenekelőtt a *Linda* című sorozat Veszprémi Bélájaként (1983–1989). Ki ne emlékezne Pécsi Ildikó (Bodrogi Gyula filmbeli élettársa) szállóigévé vált felkiáltására: „Béla!”

A sors fintora, hogy Bodrogi éppen a magyar film szállóigegyárosával nem tudott átütő sikert elérni. *A tanú* rendezője, Bacsó Péter *Titánia, Titánia, avagy a dublőrök éjszakája* (1988) című szatirájának főszerepében Bodrogi remek Ceaules-

cu-gúnyrajzot dolgozott ki, de a közönség nem fogadta elragadtatással a román kommunista diktátort idéző filmet. Pedig minden együtt volt ahhoz, hogy kultikus művé váljon a *Titánia*, amelyben a hiánygazdaság üres polcairól beszámoló állíradóban a „túltápláltság veszélyes” üzenetét próbálják lenyomni a tévénezők torkán. Vagy ahol a Bodrogi által megformált diktátor ekképp nyugtatja embereit a betegágyon: „Mérséklet, fiúk! Hányszor mondjam, hogy egy egész népet nem lehet börtönbe zárni? A lakosság egyik felének mindig szabadlábon kell lenni.”

Pécsi Ildikóval a *Linda* című tévésorozatban
| fotó: MTI / Friedmann Endre

| fotó: Kende Tamás (Nemzeti Filmarchívum)

SZINKRONBAN A SZTÁROKKAL

Bodrogi Gyula adta a hangját Rának, a szürke varjúnak a sokak számára oly kedves *Vuk* című rajzfilmben, és az ő hangján beszélt a *Macskafogó* Maxipocakja és a *Dzsungel könyve* majomkirálya is. De természetesen nem ez volt az egyetlen felejthetetlen szinkronszerepe. Olyan színészeket szinkronizált, mint Tony Curtis, Jack Lemmon, Gérard Philipe, Jack Nicholson, Terry Williams, Oleg Tabakov. Ikonikus hangjátéka máig elkísér minden gyereket. A *Süsü* írója, *Csukás István* így idézte fel Bodrogi Gyula egyik legismertebb szinkronszerepét a Filmvilágban: „A Pannóniában tartottak szakmai és átvételi vetítést, amikor a televízió illetékesei megnézték és átvették a kész filmet vagy sorozatot. Ezekre az egész szakma, így én is jártam. Ott lehetett megtanulni, hogyan készülnek a rajzfilmek. A bábnak nincs mimikája, tehát hanggal kell eladni, és az én meséimnél szerencsére sokszor előfordult, hogy a színészek annyira beleélték magukat a szerepbe, hogy sokat hozzátettek. Bodrogi Gyula egy külön nyelvet és hangot alakított ki Süsünek, amit végig következetesen beszélt, és semelyik másik szerepében nem használt.”

AZ ÖREG VADÁSZ ÉLETEREJE

Két dolgot minden magyar filmbarát tud Bodrogi Gyuláról: szeret (és tud) főzni, és ha csak teheti, vadászik. Alighanem ezért is vállalt szerepet 2021-ben két „vadászfilmben”: a *Kittenberger* – *Az utolsó vadászat* (rendező: Tóser Ádám) és a Fekete István író életét bemutató, *A bereki ember* című filmben (ren-

Két páratlan siker: balra jelenet a Titánia, Titánia, avagy a dublőrök éjszakája (rendező Bacsó Péter) című filmből, jobbra pedig az 1964-es, Keleti Márton rendezte Hattyúdalban a másik két főszereplővel, Páger Antallal és Sztankay Istvánnal

dező: Bertha Lívia). A *Vuk*, a *Tuskevár* vagy a *Téli berek* szerzője előtti főhajtás egyben Bodrogi Gyula saját vadászszenvedélyének is filmes emléket állít.

De Bodrogi Gyulát más tekintetben sem vonultatja nyugdíjba a magyar filmgyártás. Szerepelt a 2022-ben bemutatott *Attila, Isten ostora* című filmadaptációban, amelyet Vidnyánszky Attila rendezett az azonos című nemzeti színházi előadás alapján. Tavasszal mutatják be a mozikban a *Ma este gyilkolunk* című, színészotthonban játszódó krimi-vígjátékot, amelyben Bodrogi Gyula olyan közkezdvelt színészekkel játszik együtt, mint Kern András, Koltai Róbert, Jordán Tamás, Bánsági Ildikó és Pogány Judit. „Gyuszi mindig pontosan jelenik meg a próbákon, a szöveget betűpontosan tudja, a jeleneteket értelmezve, sőt azokat javító ötletekkel érkezik. A forgatáson sosem rá kell várni, elnyűhetetlen derűs türelemmel várja, hogy a stáb összeálljon, korigáljon, újabb és újabb felvételeket készítsen” – mondja a Nemzeti Magazinak Fazakas Péter filmrendező, aki a kedvünkért felidéz egy jellemző mozzanatot a forgatásról. „Gyuszi lelkesen megy a rendezői ötletekkel, noha rendre kiderül, hogy az ő első intuíciói működnek a legjobban. Életereje és életszeretete lenyűgöző. A szakmai fegyelmet olykor legyőzi a játékszenvedély. A *Ma este gyilkolunk* egyik jelenetében hatalmasat kellett esnie. Erre természetesen extra kaszkadóri segítséggel készültünk. Gyuszi azonban nem várta meg a szakembereket, hanem játszi könnyedséggel produkált egy látványos elesést. Tíz kéz kapott utána, ám ő vigyorogva állt fel, de hangos koppanással lefejelte az ajtófélfát és most tényleg elterült. Dermedt csend. »Kamera forgott?« – kérdezte Gyuszi vidáman.”

LUKÁCSY GYÖRGY

| A születésnapjára összeállítás fotóit készítette Eöri Szabó Zsolt – kivéve a külön jelzett képeket

fotók: Ilovsky Béla

Sík Sándor:

István király

István – RÁTÓTI ZOLTÁN | Gizella – SÖPTEI ANDREA | Orseolo Péter – SZABÓ SEBESTYÉN LÁSZLÓ | Aba Sámuel – SZARVAS JÓZSEF | Vazul – KRISTÁN ATTILA | Gyöngy – MARTOS HANGA | Sebős – MÉSZÁROS MARTIN | Ilona – BATTAI LILI LUJZA e. h. | Anasztáz – RUBOLD ÖDÖN | Csanád – SZÉP DOMÁN | Bolyha – VARGA JÓZSEF | Szalók – KOVÁCS S. JÓZSEF | Buda – MACZKY-KÓ BÁLINT e. h.

Közreműködnek a Szent István Egyetem Rippl-Rónai Művészeti Karának színészhallgatói: Buvári Lilla, Földi Csenge, Gyimesi Ádám, Gyöngyössy Csenge, Kalivoda Imre, Kelemen Márk, Kovács Boglárka, Ladács Fanni, Rajnai Lázár, Szentiványi Nikolett

Díszlet: Ondraschek Péter // Jelmez: Berzsényi Krisztina // Bábtervező: Horváth Márk // Koreográfus: Berecz István // Sűgő: Gróf Kati // Ügyelő: Lovass Ágnes // Rendezőasszisztens: Vida Gábor

Rendező: BERETTYÁN NÁNDOR

mikor? hol?

PREMIER: március 2.

További előadások: április 5., 27. – 19 óra • Gobbi Hilda Színpad

István király utolsó napját követjük végig, amikor már egyetlen kérdés maradt hátra: ki kövesse őt a trónon? A pogány, de Árpád-vérből való Vazul, vagy a keresztény, de idegen, velencei Orseolo Péter. István nagy dilemmája: a keresztény és a magyar lehet-e egy, vagy pedig az egyiknek el kell pusztulnia? István sem magában, sem a környezetében nem tudja feloldani a két világkonfliktusát...

BERETTYÁN NÁNDOR rendező

Egy eszme villanófényes felismerése

Sík Sándor – egy sokoldalú és
tántoríthatatlan személyiség

„A közösség közös víziójának
felszítása vonzotta a színpadi
műfajok felé: együtt ismerjük fel,
ami szép és igaz, igaz és szép” –
mondja a Nemzeti Színházban
nemrég bemutatott István
király című dráma szerzőjéről,
Sík Sándorról Valaczkza András.

A piarista rendtartomány Pasztorális-Pedagógiai Titkárságának
vezetőjével a szerzetesség és „művészség” összeegyeztethetőségéről is
beszélgettünk.

A Wikipedia így „határozza meg” Sík Sándort: tanár,
tartományfőnök, költő, műfordító, irodalomtörté-
nész, egyházi író, cserkészvezető, a Magyar Tudo-
mányos Akadémia levelező tagja. Egyetértene ezzel
a sorrenddel és felsorolással?

– Az életmű összegzése korrekt és pontos, nincs
baj a sorrenddel. Már amennyiben egy életutat le
lehet írni elvont fogalmakkal, és szét lehet szálazni
„foglalkozásokra”. Számára valójában mindez ugyan-
annak a hivatásnak volt más és más oldala: ugyanaz
a küldetés munkált benne, ha verset írt, ha tanított,
ha konferenciabeszédet tartott. Szívesen venném fel
a lista a „paptanár” fogalmát. Az ő élete a Krisztus-
hoz kapcsolódásról szól, Krisztus pedig azt mondja:
„aki befogad egy ilyen kisgyermeket az én nevem-
ben, az engem fogad be.” (Mt 18,5) Amikor tehát az
embertársaihoz fordult papként, tanárként, íróként,
cserkészként – Krisztushoz fordult. Nem volt életé-
nek mozzanata, amely ne az evangéliumi küldetés
koordinátarendszerében lépett volna jobbra vagy
balra, táborozó cserkészcsapatot vezetve vagy szívből
fakadó elmélkedést fogalmazva.

Az *István király* című drámájának 1933-ban a Nem-
zeti Színházban volt az ősbemutatója. Hol a helye
Sík Sándor életművében a drámaíróságnak?

– Amikor drámát ír – vagy oratóriumot, mert ez
a színpadi műfaj is nagyon fontos volt neki – a leg-
kedvesebb műfajával foglalkozik, mert bevonja
az alkotásba azt a közösséget is, amely nemcsak meg-
szólaltatja, hanem az előadás felfokozott, katartikus
atmoszférájában egyidejűleg be is fogadja a csak
részben intellektuális, részben viszont érzelmi, lelki,
szenvedélybeli tartalmat. A közösség közös víziójá-
nak felszítása vonzotta a színpadi műfajok felé: együtt
ismerjük fel, ami szép és igaz, igaz és szép. A magyar-
ságra is úgy tekintett, mint legszorosabb közösségére,
amelynek együtt kellene mozdulnia a jó irányba. Úgy
volt a nemzeti kérdéssel, ahogyan a Parainesist író
Kölcsey: „Az emberi tehetség parányi lámpa, mely
egyszerre keskeny kört tölthet meg fényével”, s ez
a keskeny kör a nemzet, ezt a közösséget lehet elérni,
megszólítani, hívni, jó felismerések felé vezetni. Az
István király azért különleges, mert ugyanazt viszi szín-
parda, aminek a nézőtér, a nemzeti közösségben is

Zsidó családból származott, de szülei már a gyermekeik születése előtt áttértek a katolikus hitre. A piaristáknál tanult, 14 évesen belépett a rendbe. Teológiai, magyar–latin szakos tanár diplomát és bölcsészdoktori címet is szerzett. 1911-ben pappá szentelték. Tanított a rend váci és budapesti gimnáziumában, 1930-tól ’44-ig a Szegedi Egyetem irodalomtörtész professzora volt. Rendszeresen publikált, a háború után az újrainduló Vigília folyóirat főszerkesztője lett. 1947-től a piarista rend magyarországi tartományfőnöke volt. 1948 márciusában – az elsők között – kapta meg a Kossuth-díjat.

végbe kell mennie: egy eszme villanófényes felismerése zajlik a játékban, s ugyanennek a felismerésnek kell végbemennie a nézőben, a közösségben. Hogy nem vagyunk magunkra hagyva, hogy van remény.

Hogyan egyeztethető össze a szerzetesség és a „művészség” egy szerzetes, egy piarista számára?

– A piaristaságot az invenció – vagyis leleményesség, találékonyság – jellemezte a kezdetektől. A rendalapító Kalazanci Szent József egy sosem látott „start-upot” hozott létre a maga korában a semmiből, amelynek seholy sem volt mintája, s amely azután az egész népoktatás alapja lett. A Magyar Rendtartomány 300 éve alatt ugyanilyen páratlan „társadalmi liftté” vált: tudatosan fogadta be az alsóbb néprétegek gyerekeit, s bocsátotta ki ugyanakkor az ország szellemi elitjének a döntő hányadát. Az invenció pedig merészség, kreativitás nélkül lehetetlen. S az a rend, amely elsőnek próbálkozott az informatika tanításával a nyolcvanas években, amely pusztán kézzel épített tornatermet a kommunizmusban, mert ha máshogy nem lehetett, hát így varázsolt a romokon, a művészetek invenciója felé is ugyanolyan nyitott volt. A piarista iskoladráma az 1700-as évektől a nevelési folyamat szerves része, de Kalazanci Szent József már az 1500-as évek végén is sürgeti a barátait: hova lett hát az a kötet, amelyből a nebulókkal előadhatná a „compositioni fasti” színpadi produkcióját. Esterházy Péter újra és újra megemlékezett róla, hogyan adott neki Jelenits István (*a budapesti Piarista Gimnázium tanára, korábbi tartományfőnök – a szerk.*) irodalom felé indító, személyes impulzust még gyerekkorában, és egy interjújában Vashegyi György karmester is arról beszél, a piarista osztályközösség mintája tolta őt arrafelé, hogy saját közösséget, zenekart kell alapítania.

Hogyan és miért lett Sík Sándor piarista?

– A legtöbb piarista a rend iskoláiba járt, s ottragadt. Megfogta őket ez a világ, amelynek nehéz leírni a voltaképpen mibenlétét, összetéveszthetetlen karakterét, mégis mindenki tudja, aki ismeri, hogy van valami elképesztő belső lendülete, sodrása, szenvedélye. Sík Sándort is a diákévei készítették arra, hogy élete végéig ebben a világban akarjon maradni, na akarjon másfele menni. Tudjuk és látjuk az életrajzából, hogy már kisgyerekként lobogott benne az a kettős szenvedély, amelyet a rendalapító is újra meg újra megnevez írásában: „la luce di Dio, la luce del mondo”. Két világosságot kell megmutatni a fiataloknak: a világ fényét, csodáját, és Isten fényét, csodáját. Sík érezte, hogy ez az irány az ő iránya, ezt már egészen kicsi gyerekként felismerte.

Miként viszonyult Sík Sándor zsidó származásához, és miként ítélték ezt meg azt mások? A származása a két világháború között jelentett problémát, keresztény hite, szerzetes volta pedig 1945 utáni politikát irritálta. Miként élete meg ezeket az időket?

– Zsidóságához pontosan úgy viszonyult, ahogy tanítványa és mentoráltja, Radnóti. Utóbbi írja, az üldöztetések leg-sötétebb óráiban: „Különben magyar költő vagyok... Ezek kitagadhatnak, befogadhatnak, az én »nemzetem« nem kiabál le a könyvespolcra, hogy mars büdös zsidó, hazám tájai kinyílnak előttem, a bokor nem tép rajtam külön nagyobb mint más...” Sík számára sem volt kérdés, hogy ő magyar és keresztény, katolikus, s ha kapott megjegyzéseket abban a borzalmas közegben, amely a háború sötét éveit jellemezte, ez sosem bizonytalanította el az identitásában. A kommunizmus tébolyával szemben ugyanilyen meg nem alkuvó volt. Aznap kellett beszédet mondania a tedeumon, tanévzáró misén, 1948. június 15-én, amikor benyújtották a parlamentnek az egyházi iskolák államosításáról szóló törvényt. Életük talaját húzták ki a lábuk alól, földönfutóvá tették a rendet, s ő mégis, azon a napon is a remény szavaival szólt a diákokhoz és szüleikhez. Ő vált száműzötté, s ő tartotta a lelket a többiekben.

Sík Sándor költészete nincs ma reflektorfényben. Melyik versét ajánlaná olvasóinknak?

– Korai, 1916-os ars poetikáját, amely így szól:

*Az Isten küld, testvéreim tinéktek,
hogy sugarai eleven tűzét,
amik arcáról a szívembe égtek,
sugározom csendesen szerteszt
a testvéreknek, kik az éjben járnak.
Az Isten küldött, szentjánosbogárnak.*

KORNIA ISTVÁN

FICSKU PÁL

Flipper és színház

Ifjú koromban azt a színházat szerettem, ahol elhittem, hogy a színpadon valóban minden megtörténhet.

No, nem a később kedvencemmé váló s rendszeres prágai utazásaimnak okot adó fekete színház (schwarzes Theater), amelyben a technika és az akrobatika ördögének jóvoltából szó szerint minden lehetséges volt (a Divadlo Panoptikum egyik előadásán Münchhausen báró szó szerint felakadt lovával a templomtorony tetejére, s onnan potyogtatta alá *lóbéli* áldásait), hanem az olyan előadásokat, ahol akár egy üres térben is a színészek pusztá testükkel eljátszhatóvá tették a lehetetlent.

Nem véletlen tehát, hogy egyik, a színházról való gondolkodásomat meghatározó, kedvenc előadásom Fernando Arrabal *Az építész és az asszír császár* című darabja volt. Szőke István rendezésében, Bregyán Péter és Mihályi Győző előadásában a miskolci Játékszínben.

A darab tulajdonképpen egyszerű robinzonád. Egy lakatlan szigetre, az asszír császár birodalmába vetődik az építész, és elmondják, eljátsszák egymásnak életük történetét. A két színész gyereket és öregembert, férfit és nőt, papot és apácát, ítélethozót és elítéltet, mintegy ötven vagy még több szerepet alakított néhány kellék felhasználásával, elhithetve velem, hogy a színpadon minden megtörténhet.

Rövid időn belül háromszor néztem meg az előadást. Akkoriban szoktam rá – farmeres kortársaimtól való különbözésként – az öltöny hordására. Nagypapám régi öltönyét nem régen hoztam ki a tisztítóból, büszkén feszítettem benne, tudtam, hogy egy lány is ott lesz a színházban. Szokásos helyemre, az utolsó sor legbelső székére ültem, szerettem előadással együtt a közönséget no meg a lányt is nézni.

Van a darabban egy jelenet, amelyben Isten létezéséről vitatkoznak. Az építész eljátszik egy történetet, ami miatt kételkedik Istenben. Valamikor egy játékteremben fogadott egy férfival, hogy Isten létezik. No jó, mondta a férfi, ha tud egymillió pontot csinálni, akkor

elhiszi, hogy van Teremtő. Az építész nyomogatta a gombokat, zörgött, zúgott, csörömpölt és csilingelt a gép, már kilencszázezer pontnál járt, a játékterem népe izzadt, az asszír császár izzadt, a közönség izzadt ... én is izzadtam, pedig már harmadszor láttam az előadást.

És akkor kilencszázkilencvenkilencezer pontnál felakadt a golyó.

Nem mozdult.

Hát van Isten?

És akkor kilencszázkilencvenkilencezernél, amikor a golyó felakadt, rám szakadt a Játékszín plafonjáról a vakolat.

Csak énrám, se a mellettem, se az előttem ülőre. A hajam, az arcom, a nagypapám frissen tisztított öltönye tiszta por, vakolat és festékdarab lett.

Senki nem vett észre semmit, a darab olyan lendülettel ment tovább.

A szünetben megpróbáltam letörölni és lemosni magamat, amivel csak azt értem el, hogy tiszta szutyok és sár lettem, a lány megvetően nézett rám, amikor elhaladt mellettem a mamájával.

Hát van Isten?

Néhány évvel később a színházról a próza felé fordulva első megjelent novellám honoráriumából tengerparti nyaralásra utaztam. Nemcsak színház az egész világ, de irodalom is, gondoltam, amikor megérkeztem, a helyet ugyanis Camping Byron Beachnek hívták, itt esett el annak idején Byron. A déli forróságot bókászásra használtam, csak úgy sétálgattam a parton, így találtam rá egy játékteremre és benne egy igazán különös flipperre.

Akkoriban éppen az ikonográfia és az érték érdekelt, no meg Genet, hogy azért maradjunk a színháznál, szóval Genet, azaz elsősorban az, hogy létezik-e bűn a bűnben. Léteznek-e kisebb és nagyobb bűnök. Lehet-e értékesebb egyik ember a másíknál. A prágai utat megnyújtva Berlinbe jártunk, a keletnémet már-

**„Ültem a parton,
homokos és sáros volt
a ruhám.
Emberi dolgokról
elmélkedtem.
Életről, halálról,
nőkről, a megcsalásról
és a megcsalatósról,
bűnről és bűnhődésről,
Marxról, Engelsről,
Drakuláról,
Gorbacsovról,
a dán fociról és
a Diósgyőrről.
Meg arról, van-e Isten.**

Orosz István grafikája

kát nyugatira átváltani egyetemi ösztöndijunk kiegészítése-
képpen, ott figyeltem fel először a pénzek ikonográfiájára.

Az ötmárkásan Münzer volt, a tízesen Klara Zetkin, az öt-
venesen Engels, a százason Marx.

Akkor Marx tíz Zetkinnel ér fel?

Vagy húsz Münzerrel?

Szóval az értékkel és értékvesztéssel, a bűnnel és bűnhődés-
sel foglalkoztam éppen, amikor felfedeztem ezt a különös flip-
pert, aminek párját azután se találtam, hiába jártam hónapokig
ithon a játéktérmetek és javítóműhelyeket.

Az üveglap alatt ugyanis a Mikulás, Gorbacsov, Drakula és
Marilyn Monroe rejtőzködött.

Na most kinek lökjem először a golyómat?

Életemben akkor flippereztem először, gyorsan el kezdett
olvadni az, ami az *irodalomból* még maradt. Néhány nap múlva
azonban úgy éreztem, hogy ideje megtudnom, létezik-e Isten.

Nem fogadtam senkivel, az a régi történet úgyse ismétlhel-
tő meg, nem lesz itt *deja vu-revü*, legyen ez az én magánügyem.
Szépen haladtam a bizonyosság felé, valamiért Drakula hozta
a Mikulás helyett a legtöbb pontot, Marilynt és Gorbacsovot
próbáltam kerülni, a csajom kint napozott a parton, a politi-
kával meg sose szerettem törődni. Már ötszázezernél jártam,
már ötszázötvennél, hatszáznál, hétszáznál, nyolcszáznál, ki-
lencszáznál már izzadtam, na!, talán tényleg van!, aztán... úgy
kilencszázötvennél beakadt.

A Marilyn Monroe-ba.

Többet nem mozdult, Drakula villogott és vihogott rajtam,
a Mikulás meg integetett a virgácsaival.

Nagydarab, tejfölös dán férfi állt mellettem, boldogan viho-
gott, persze hogy boldogan, előző este verték meg a németeket
az ebédöntőben. Áadtam a helyemet, ő nagyot csapott a gép-
re, Marilyn megszeppenve adta vissza a golyót, a férfi nyírített...
már egymillió fölött járt.

Ültem a parton, homokos és sáros volt a ruhám.

Emberi dolgokról elmélkedtem.

Életről, halálról, nőkről, a megcsalásról és a megcsalatósról,
bűnről és bűnhődésről, Marxról, Engelsről, Drakuláról, Gor-
bacsovról, a dán fociról és a Diósgyőrről.

Meg arról, van-e Isten.

Két férfi tűnt fel a távolban, apró lélekvesztőben eveztek. He-
vesen integettek felém, talán meg akartak erősíteni hitemben.

Talán az építész volt az meg az asszír császár.

A 2024. március 15-én elhunyt író emlékére.

*A novella eredetileg a miskolci Színházi Estékben jelent meg
2001-ben (37. szám)*

NEMZETI SZÍNHÁZ
1937
A NEMZET SZÍNHÁZA

VÁRJA KEDVES NÉZŐINKET A NEMZETI SZÍNHÁZ AJÁNDÉKBOLTJA, A CSORTOS GYULA AJÁNDÉKTÁR!

NYITVATARTÁS

A Csortos Gyula ajándéktár már fél órával az előadás megkezdése előtt várja az érdeklődőket a Nemzeti Színház főbejárati szintjén.

KIÁLLÍTÁSOK

a kiállítások szerdától vasárnapig 10–18 óra között
látogathatók | BGM

PETŐFI, SZÍNHÁZ

A VÁNDORSZÍNÉSZETTŐL A KÖSZÍNHÁZAKIG.

Magyar nyelvű színjátszás Petőfi korában, 1823–1849.

KULISSZÁK KÖZÖTT

AZ ÁLLANDÓ KIÁLLÍTÁS a próbáktól a premierig a színházi alkotófolyamatot bemutatva vezeti végig a látogatót a magyar színháztörténet kiemelkedő pillanatain.

„SZÉP HÁZ, NAGY PARK KÖZEPÉN...”

BAJOR GIZI OTTHONA a budapesti művészvilág kedvelt találkozóhelyévé vált, az épület ma színháztörténeti múzeum.

KIS MAGYAR SÁRKÁNYOLÓGIA

SZÉMAN RICHÁRD FOTOGRAFIAI a nyírbátori Szárnyas Sárkány Nemzetközi Utcaszínházi Fesztiválról.

ÓDRY ÁRPÁD

SZÍNHÁZTÖRTÉNET ÉS DOKUMENTUMAI SZERZETNEK

az Uránia Filmszínház ad otthont A. Áprilisban Ódry Árpád (1876-1937) színész, színiakadémiai tanár, rendező és színházigazgató működéséről Gajdó Tamás színháztörténész ad elő Rubold Ödön közreműködésével.

április 8. – 13 óra | Uránia Nemzeti Filmszínház, Budapest, Rákóczi út 21.

A belépés ingyenes | Regisztráció: szebenyi.agnes@oszmi.hu

MÚZEUMI TEADÉLUTÁN

DUNAI TAMÁSRA EMLÉKEZÜNK. Vendég: Vándor

Éva színművész, egykori osztálytárs

április 10. – 15 óra | Belépő: 1500 Ft | BGM

Regisztráció szükséges! szebenyi.agnes@oszmi.hu

VILLAKONCERT

GÁSPÁR KÁROLY TRIÓ – jazzkoncert Gáspár Károly zongorista együttesével.

április 11. – 18 óra | Belépő: 1500 Ft | BGM

Regisztráció ajánlott! szebenyi.agnes@oszmi.hu

„PINCÉTŐL A PADLÁSIG”

VILLASÉTA BAJOR GIZI EGYKORI OTTHONÁ-

BAN, amelyben ma a díváról elnevezett múzeum működik. A közel ezer négyzetméternyi épület nagyközönség előtt eddig rejtett tereit fedezhetik fel programon részt vevők. (Figyelem: négy emelet, sok lépcsővel!)

április 19. – 19 óra | Belépő: 3000 Ft | BGM

Regisztráció szükséges: szebenyi.agnes@oszmi.hu

FÉNYBŐL SZÓTT MESÉK

MELYIK ÉR TÖBBET? (MAGYAR NÉPMESE)

– Kecskés Karina színművész-drámapedagógus és Fehérvári Lilla előadóművész előadása óvodás korú gyerekek és szüleiknek.

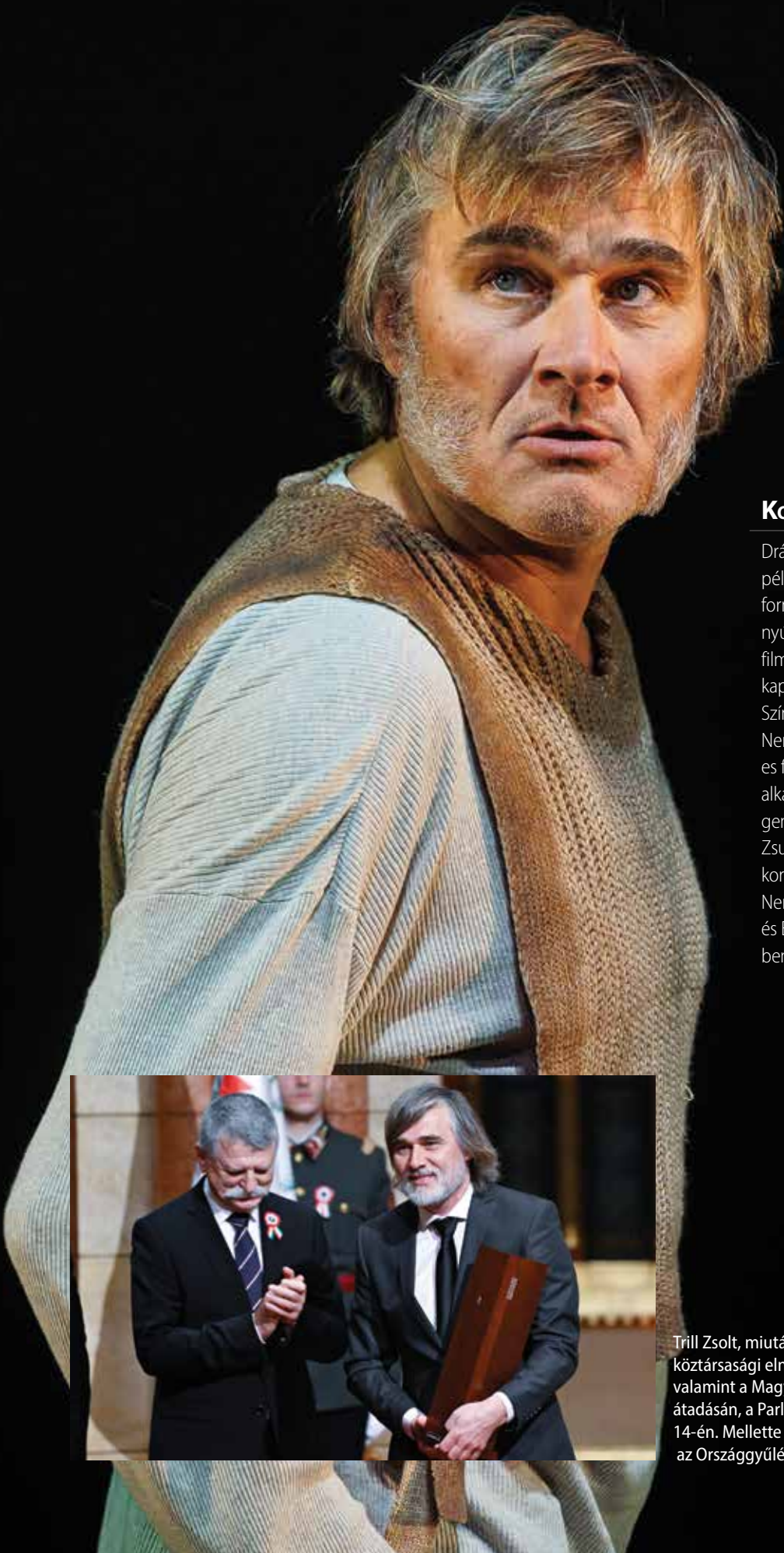
április 20. – 10 óra | Belépő: 1500 Ft (3 év alatt ingyenes) | BGM

Regisztráció szükséges! gidro.katalin@oszmi.hu

A múzeumi belépővel a Bajor Gizi Színészmúzeum állandó és időszakos tárlatai egyaránt megtekinthetők.

További információk és részletes program: www.oszmi.hu | facebook.com/oszmi

OSZMI: 1013 Budapest, Krisztina krt. 57. | BGM: 1124 Budapest, Stromfeld Aurél út 16.

KOSSUTH-DÍJ

Drámai és komikus karaktereket egyaránt példaadó hitelességgel megjelenítő szerepformálásai, kiemelkedően sikeres darabokban nyújtott felejthetetlen alakításai és értékes filmszínészi tevékenysége elismeréseként kapott Kossuth-díjat Trill Zsolt. A Nemzeti Színház és a beregszászi Illyés Gyula Magyar Nemzeti Színház művésze a díjat az 1848-49-es forradalom és szabadságharc évfordulója alkalmából a Parlamentben tartott ünnepségen vehette át. Kossuth-díjas lett Zs. Vincze Zsuzsa is, aki a Magyar Nemzeti Táncgyűttes koreográfusaként és táncdramaturgjaként a Nemzeti Színház Körhinta, Csíksomlyói passió és Egri csillagok című előadásainak létrejöttében működött közre.

A képen: jelenet A revizor című előadásból
| fotó: Eöri Szabó Zsolt

Trill Zsolt, miután átvette a Kossuth-díjat Sulyok Tamás köztársasági elnöktől a Kossuth- és Széchenyi-díjak, valamint a Magyar Érdemrend kitüntetései ünnepélyes átadásán, a Parlament kupolacsarnokában 2024. március 14-én. Mellette Kövér László, az Országgyűlés elnöke. | fotó: MTI/Koszticsák Szilárd

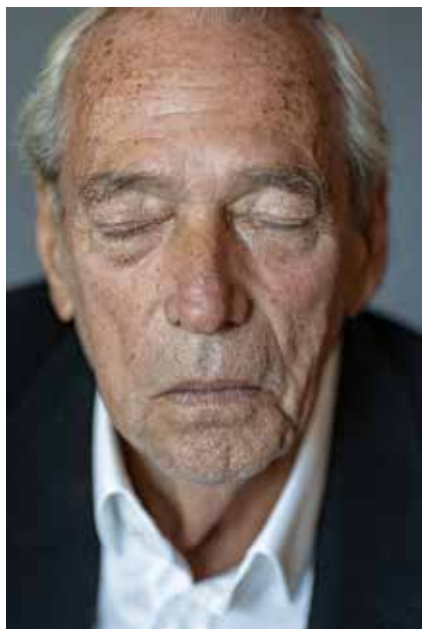

VETÉLKEDŐ DIÁKOKNAK

A Bánk bán – a dráma és annak színpadi sorsa – a Nemzeti Színház idei színháztörténeti vetélkedőjének témája. A teátrum tizedik alkalommal hirdette meg a vetélkedőt 10. és 11. osztályos középiskolások számára. A kreativitást és ténybeli tudást is igénylő verseny első három fordulója online zajlik. Ezt követi június 14-én a döntő a hat legjobb csapat részvételével a Nemzeti Színházban.

10 ÉV, 200 ELŐADÁS

Márciusban volt tízéves a Nemzeti Színház János vitéz-produkciója, és szintén márciusban került sor a 200. előadásra. Az ünnepi alkalommal a kulisszák mögött összegyűltek az évek során a szerepekben egymást váltó színészek és gyerekszereplők is.

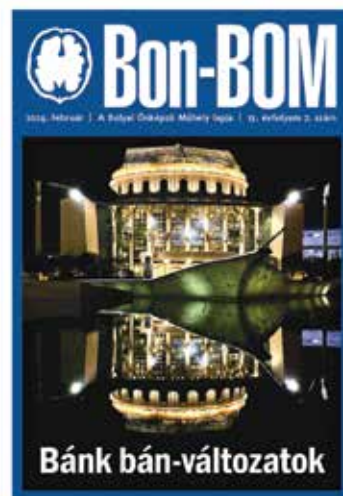
FOTÓ: EÖRI

A 42. Magyar Sajtófotó Pályázat április 11-én a budapesti Capa Központban nyíló kiállításán is látható Benedek Miklós portréja. A képet Eöri Szabó Zsolt, a Nemzeti Színház fotográfusa készítette nem sokkal a művész halála előtt, amikor az a Nemzeti Színészévé választása alkalmával interjút adott a Nemzeti Magazinnak.

BÁNK BÁN-VÁLTOZATOK

A Balázs Géza nyelvészprofesszor által vezetett Bolyai Önképző Műhely (BOM) tagjai megtekintették a Nemzeti Színházban a Bánk bánt.

A műhely lapjában, a Bon-BOM legfrissebb számában a nemzeti és további előadásokról, illetve a drámáról Hafenscher Károly, Pálfi Ágnes, Tömöry Márta, Varga Benjámín, Tuba Márta, Molnár Dávid, Bíró Ákos, Széplaki Erzsébet, Módis Dóra, Horhi Márta írásai olvashatók. A lap online is elérhető: www.bom.hu/bon-bom-2024-marcius/

VIDNYÁNSZKY 60

Hatvanadik születésnapján a Nemzeti Színház és az általa alapított beregszászi társulat tagjai köszöntötték Vidnyánszky Attilát a Nemzetiben.

ÁPR. 8. 27. | MITEM-PROGRAMOK

HUMAN BEING » Alessandro Serra Tragédia című előadása mellett fotográfái is láthatók a MITEM-en.

mikor? hol?

április 6-28. – látogatható az előadások előtt egy órával
Nemzeti Színház, első emeleti előcsarnok

ÁPR. 5. | MÁJUS

SZÉP ERNŐ KLASSZIKUSA » Pányik Tamás, az SZFE harmadéves rendező szakos hallgatójának vizsgaelőadása.

mikor? hol?

április 5. – 17 óra • Kaszás Attila Terem

ÓKORI GÖRÖG MÍTOSZOK, TRAGÉDIÁK KORTÁRS ÁTIRATBAN » Szavvasz Sztrumposz görög rendező, Végh Attila József Attila-díjas költő, filozófus és Simon Attila irodalom- és kultúrtörténész beszélgetése.

mikor? hol?

április 8. – 17 óra • Kaszás Attila Terem

„A SZÍNHÁZ – AZ A MŰVÉSZET, AHOL MINDEN LEHETSÉGES” » A 150 éve született Vszevolod Mejerholdról Béatrice Picon-Vallin színháztörténész és Valerij Fokin rendező előadása, valamint dokumentumfilm-vetítés.

mikor? hol?

április 26. – 17 óra • Kaszás Attila Terem

ÁPR. 11. | VERSÜNNEP

DÖNTŐ » Vers- és prózamondás, énekelt vers, versmegzenésítés, valamint képző- és/vagy filmművészeti alkotás kategóriákban vetélkednek az idei Versűnnep döntőjébe jutottak.

mikor? hol?

április 11. – 18 óra • Gobbi Hilda Terem

Olvasson színházat!

www.nemzetiszhaz.hu/magazin

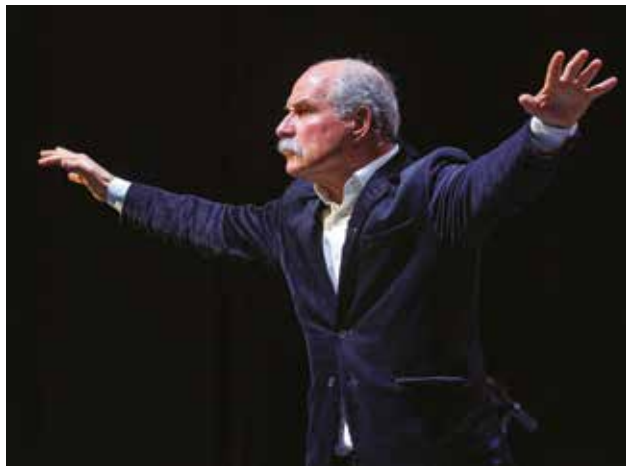

ÁPR. 14. | BEREZCZ ANDRÁS ESTJE

TEREMTÉS » Mesék a titokzatos világunkban rejtőzködő, olykor fölsejlő kezdetről.

mikor? hol?

április 14. – 19 óra • Kaszás Attila Terem

ÁPR. 16. | FEDÁK SÁRI

SZŰCS NELLI ESTJE » Fedák Sári volt „A” primadonna. Sztár Pest-től New Yorkig. Megjárta a siker csúcsait és a történelem poklát. Méltán ünnepelték, és méltatlanul félreállították.

mikor? hol?

április 16. – 19 óra 30 • Bajor Gizi Szalon

ÁPR. 18., 23. | HOBO

AZ UTCAZENÉSZ » Hobo legújabb darabja: jelenetek a magyar könnyűzene történetéből Kiss Zoltán közreműködésével.

mikor? hol?

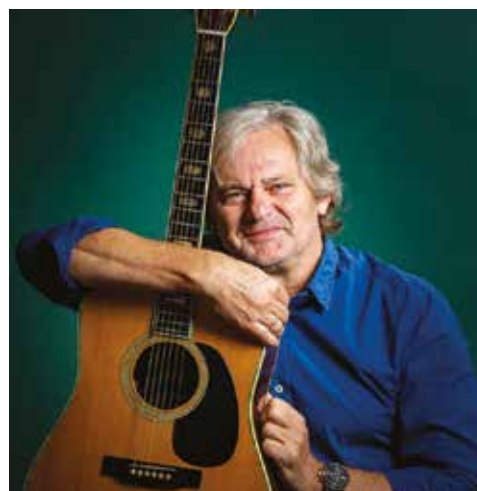
április 18. – 19 óra 30 • Kaszás Attila Terem

TUDOD, HOGY NINCS BOCSÁNAT » „József Attila verseit úgy olvasom, mint a szent könyveket és néha, mintha a saját gondolataimat látnám leírva.”

mikor? hol?

április 23. – 19 óra 30 • Kaszás Attila Terem

ÁPR. 21. | RZ-63

RÁTÓTI ZOLTÁN-SZÓLÓKONCERT » Sülyi Péter és Müller Péter Sziámi dalszövegei Rátóti Zoltán zenéjével és előadásában. Egy nem kerek születésnap koncert.

mikor? hol?

április 21. – 17 óra • Bajor Gizi Szalon

MINDEN, AMI SZÍNHÁZ, MINDEN, AMI NEMZETI SZÍNHÁZ...

- SZÍNÉSZINTERJÚK • KULISSZATITKOK • PREMIERAJÁNLÓK
- ELŐADÁS-AJÁNLÓK • SZÍNHÁZTÖRTÉNET • VILÁGSZÍNHÁZ
- SZÍNHÁZI NOVELLÁK • GASZTROSZÍNHÁZ • KÜLÖNLEGES PROGRAMOK • SZÍNHÁZI FOTÓK • KRITIKUS NÉZŐPONTOK

A NEMZETI MAGAZIN
MINDEN KORÁBBI SZÁMA
ÉS AZ AKTUÁLIS KIADÁS
IS OLVASHATÓ A NETEN.

OLVASNIVALÓ SZÍNHÁZ

NEMZETI SZÍNHÁZ
1837
A NEMZET SZÍNHÁZA

Öt évad írásban és képen

Nemzeti Színház,
a nemzet színháza – 2013–2018

Mitől nemzeti a Nemzeti? Mitől több a Nemzeti, mint egy színház a többi között? A gazdagon illusztrált kötet a Vidnyánszky Attila igazgatásával 2013-ban kezdődött új korszak törekvéseit mutatja be. A kötetből megismerhető az a működési struktúra, amely a Nemzeti Színház az elmúlt öt évadja alatt épült és teljesedett ki. Eöri Szabó Zsolt közel 400 fotográfiáján keresztül tárul fel az olvasók előtt a Nemzeti Színház 2013 és 2018 közötti öt évadjának színpadi világa.

Ár: 3900 Ft

Csíkсомlyói passió

Egy előadás záródokútja

A gazdagon illusztrált kötet a Nemzeti Színház és a Magyar Nemzeti Táncgyűttes közös produkciójának 2018. augusztus 18-i, csíkсомlyói „hazatéréséről” szól. Az MMA Kiadó gondozásában megjelent munkönyvben megszólalnak az előadás főbb alkotói, többek között Vidnyánszky Attila, Zsuráfszky Zoltán, Szócs Géza és Berecz András is. A fotókat a Prima Primissima díjas Benkó Imre és a Nemzeti Színház fotográfusa, Eöri Szabó Zsolt készítette.

információ: www.mmakiado.hu

A Nemzeti Színház Kiskönyvtára sorozat kötetei

Eugenio Barba:

Hamu és gyémánt országa

Eugenio Barba, a holstebrói Odin Teatret megalapítója a 60-as évek elején Jerzy Grotowski opolei műhelyében szerzett élményeit idézi föl. Grotowski huszonhat Barbához írt levele két iskolateremtő színházi alkotó útkeresését, mester–tanítvány viszonyát és barátságát dokumentálja.

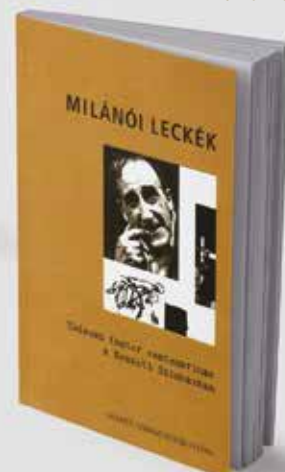
Ár: 2500 Ft

Milánói leckék

Tadeusz Kantor (1915–1990), a 20. század nagy színházi nyelvújítója. 1986 nyarán olasz színinövendékeknek tartott mesterkurzust, amelynek Kantor által illusztrált szövegét tartalmazza a kötet. Ezt egészítik ki Balogh Géza, Katona Imre, Király Nina és Szász Emese tanulmányai.

Ár: 1969 Ft

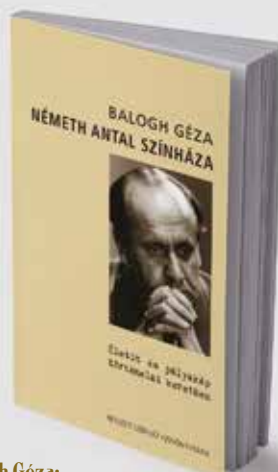

Balogh Géza:

Németh Antal színháza

Életút és pályakép történelmi keretben: Németh Antal (1903–1968) a hazai rendezői színház úttörőjeként 1935-től 1944-ig a Nemzeti Színház igazgató-főrendezője volt. A hitleri és sztálini diktatúra idején meghurcoltatása ellenére megőrizte alkotói függetlenségét.

Ár: 2000 Ft

HAVI MŰSOR

Nagyszínpad	2 K	19:00	Don Juan Molière
Gobbi Hilda Színpad	3 Sze	19:00	GRANE – Képzeltégek a Peer Gynt nyomán H. Ibsen drámája alapján
Kaszás Attila Terem	3 Sze	19:30	Woyzeck Georg Büchner
Nagyszínpad	4 Cs	19:00	A revizor Nyikolaj Gogol
Gobbi Hilda Színpad	5 P	19:00	István király Sík Sándor
Kaszás Attila Terem	5 P	17:00	Május Szép Ernő SZFE vizsgaelőadás
Nagyszínpad	6 Szo	19:00	Odüsszeusz – MITEM – 1 Alekszandr Szekulov
Gobbi Hilda Színpad	6 Szo	19:00	Egy, kettő, három - Az ibolya Molnár Ferenc
Nagyszínpad	7 V	19:00	Kurácsi mama és gyermekei – MITEM – 2 Bertolt Brecht
Kaszás Attila Terem	7 V	15:00	Ők tudják, mi a szerelem Hubay Miklós
Gobbi Hilda Színpad	8 H	19:00	Bakchánshnők – MITEM – 2 Euripidész
Gobbi Hilda Színpad	9 K	19:00	Macs kajáték Örkény István
Kaszás Attila Terem	9 K	19:00	Sirály – MITEM – 3 Anton Csehov
Nagyszínpad	10 Sze	19:00	Godot-ra várva – MITEM – 4 Samuel Beckett
Gobbi Hilda Színpad	10 Sze	19:00	Tündöklő Jeromos Tamási Áron
Nagyszínpad	11 Cs	19:00	Anna Karenyina – MITEM – 5 Lev Tolsztoj
Kaszás Attila Terem	11 Cs	19:30	Ők tudják, mi a szerelem Hubay Miklós
Gobbi Hilda Színpad	12 P	19:00	A lovakat lelövik, ugye? – MITEM – 6 Horace McCoy regénye alapján
Kaszás Attila Terem	12 P	17:00	AIA (Az aranygyapjú mítosza alapján) – MITEM – 7
Nagyszínpad	13 Szo	14:00	Mítikasz-csúcs (Az Olümposz tetején) – MITEM – 8
Kaszás Attila Terem	13 Szo	19:30	Hazatérés Lukácsy György
Nagyszínpad	14 V	19:00	A Mester és Margarita – MITEM – 2 Mihail Bulgakov
Gobbi Hilda Színpad	14 V	16:00	Az ember tragédiája – MITEM – 7 Madách Imre
Gobbi Hilda Színpad	14 V	20:00	Az ember tragédiája – MITEM – 7 Madách Imre
Kaszás Attila Terem	14 V	19:30	Teremtés Berecz András estje
Nagyszínpad	15 H	19:00	Bodrogi Gyula 90 Születésnap gálaest
Nagyszínpad	16 K	19:00	Bánk bán – MITEM – 2 Katona József

A Háború és béke, Anyaállam, Tudod, hogy nincs bocsánat 12, a Don Juan, Odüsszeusz, Bánk bán, María Luisa, Fodrásznő 14, a Woyzeck, Kurácsi mama és gyermekei, Bakchánshnők, A lovakat lelövik, ugye?, Kitagadottak 16 éven felülieknek ajánlott!

Kísérőrendezvényeinkről az 52–53. oldalon tájékozódhatnak. | A műsorváltoztatás jogát a színház fenntartja!

2024. ÁPRILIS

Bajor Gizi Szalon	16 K	19:30	Fedák Sári Szűcs Nelli önálló estje
Gobbi Hilda Színpad	17 Sze	19:00	Tóték Örkény István
Kaszás Attila Terem	17 Sze	19:30	A sűgő Berettyán Nándor
Nagyszínpad	18 Cs	18:00	Háború és béke – MITEM – 9 Lev Tolsztoj
Kaszás Attila Terem	18 Cs	19:30	Az utcazenész Földes László Hobo koncertje
Gobbi Hilda Színpad	19 P	19:00	María Luisa – MITEM – 10 Juan Mayorga
Nagyszínpad	20 Szo	19:00	Anyaállam – MITEM – 11 Kemal Tahir regénye alapján
Gobbi Hilda Színpad	20 Szo	15:00	GRANE – Képzeltégek a Peer Gynt nyomán H. Ibsen drámája alapján
Kaszás Attila Terem	21 V	15:00	Egyfelvonásos komédiák Anton Csehov
Bajor Gizi Szalon	21 V	17:00	RZ-63 Rátóti Zoltán szólókoncertje az elmúlt tizenöt év dalaiból
Nagyszínpad	22 H	19:00	Kitagadottak – MITEM – 12 Mazsit Gafuri
Gobbi Hilda Színpad	22 H	19:00	Macskajáték Örkény István
Nagyszínpad	23 K	19:00	Anne Frank naplója – MITEM – 13
Kaszás Attila Terem	23 K	19:30	Tudod, hogy nincs bocsánat Földes László Hobo önálló estje
Gobbi Hilda Színpad	24 Sze	19:00	Egy, kettő, három – Az ibolya Molnár Ferenc
Kaszás Attila Terem	24 Sze	19:30	A helység kalapácsa Petőfi Sándor
Nagyszínpad	25 Cs	19:00	Körhinta Sarkadi Imre – Fábri Zoltán – Nádasy László – Zs. Vincze Zsuzsanna
Gobbi Hilda Színpad	25 Cs	15:00	Egy, kettő, három – Az ibolya Molnár Ferenc
Kaszás Attila Terem	25 Cs	15:00	A helység kalapácsa Petőfi Sándor
Gobbi Hilda Színpad	26 P	19:00	Az ajtó Szabó Magda
Nagyszínpad	27 Szo	19:00	Tragédia Oidipusz éneke – MITEM – 14 Alessandro Serra
Gobbi Hilda Színpad	27 Szo	19:00	István király Sík Sándor
Kaszás Attila Terem	27 Szo	15:00	Ők tudják, mi a szerelem Hubay Miklós
Nagyszínpad	28 V	19:00	Tragédia Oidipusz éneke – MITEM – 14 Alessandro Serra
Nagyszínpad	29 H	18:00	Tizenhárom almafa Wass Albert művei és dokumentumszövegek alapján
Gobbi Hilda Színpad	30 K	19:00	Fodrásznő Szergej Medvegyev
Kaszás Attila Terem	30 K	19:30	Woyzeck Georg Büchner

A MITEM-EN SZÍNPADRA LÉPŐ TÁRSULATOK (A BEMUTAKOZÁS SORRENDJÉBEN)

1 Plovdivi Drámai Színház | Bulgária • **2 Nemzeti Színház** | Budapest, Magyarország • **3 Zero Point** | Athén, Görögország • **4 Teatro Nazionale** | Modena, Olaszország • **5 Geshar Színház** | Tel-Aviv, Izrael • **6 Tbiliszi Színházi Központ & Liberty Színház** | Georgia • **7 Sota Rusztaveli Színház- és Filmművészeti Egyetem** | Tbiliszi, Georgia • **8 Troubleyn Laboratorium** | Antwerpen, Belgium • **9 Isztambuli Városi Színház** | Törökország • **10 Teatro de la Abadia, LAZONA** | Madrid, Spanyolország • **11 Török Állami Színházak – Ankarai Állami Színház** | Törökország • **12 Mazsit Gafuri Baskír Állami Akadémiai Dráma Színház** | Ufa, Baskír Köztársaság • **13 Kassai Nemzeti Színház** | Szlovákia • **14 Sardegna Teatro, Teatro Bellini** | Róma, Nápoly, Olaszország

Szcenárium

Art Journal of the Hungarian National Theatre, Budapest

MITEM ENGLISH, APRIL, 2024

In recent years, contemporary adaptations of ancient myths and tragedies have proliferated around the world, as reflected in the programme of previous MITEMs (see the highly successful productions of Robert Wilson, Theodoros Terzopoulos, Tadashi Suzuki). The 11th MITEM in 2024 will feature five productions representing this theme. This year's special issue of Szcenárium, dedicated to our foreign guests, will publish articles related to the performances of Jan Fabre and Alessandro Serra. A study by Attila Simon and an essay by Attila Végh will also bring the cultural heritage of ancient Greece closer to today's people.

“Thousands of years of civilization and we still do not know where things stand with freedom and love. Humans, seeing blind, walk towards destruction. Humans rule upon the world and drag their own species into the abyss. Humans cry out their opposition against all kinds of injustice, but become chained and punished. Humanism has become a crime. From one day to the next, freedom becomes a fatal aim. The smell of burnt skin fills the room in my house, and we, 21st century mortals, we hope for salvation in vain.” (*Johan de Boose*)

“...since the turn of the 19th century – roughly parallel to the gradual loss of the priority of classics within the academic sphere – the marginalization of the classical tradition has been registered in living culture, as well as in literature. The influence of the ancient cultural ‘repository’ dwindled, and the formal and thematic elements of classical antiquity in European literary culture were gradually effaced—even if the process was not uniform everywhere, nor was it evenly staged.” (*Attila Simon*)

“How to accomplish the tragic, nowadays? What language is it, that which through Sophocles, we wish to tell the spectator? And what tongue is it in? Sophocles’ Greek was deliberately elevated and musical, a language which tears us from the plane of reality and places us on a level of transcendence. How to deliver the perfect dramatization of the perfect myth to the public in a language that is not hostile and conceptual, but rather musical, instinctual and sensual?” (*Alessandro Serra*)

FROM THE CONTENTS

What Do Gods See? – Essay by **Attila Végh** • **Attila Simon**: Exhaustion and Recycling. The Figures of the Danaids in Babits and Nietzsche • Sensual Nightmare – **Johan Boose** about Peak Mytikas • **Alessandro Serra**: Tragedy/Song of Oidipus • „What Has Just Happened Is Already History” Q&A with Professional Guests of the 10th MITEM • Round Table about József Katona’s *The Viceroy Bánk*. Participants: **Attila Vidnyánszky**; **László L. Simon**; **Zsolt Szász**; Moderator: Róbert Smid • **Márta Tömöry**: Petőfi’s Theatre • **Ferenc Temesi**: Petőfi Rock 1973 • Cult and Community of Tradition (Petőfi, Mari Jászai and Béla Kondor) – Essay by **Katalin Keserü** • **Veronika Schandl**: Presence in Absence. Gender Dynamics in Recent Hungarian Appropriations of Shakespeare’s *King Lear* • **Sándor Fazekas**: Seas and Hunger. Exploring the Latest Connections between Shakespeare’s Sonnets and Twelfth Night or What You Will

“20 years ago I had the shocking experience that everything is changing at a terrifying pace (...) That time I felt that something was disappearing forever, and now I feel that everything has changed. Now we have to find ourselves, our own subjects in this changed world., What a paradox, for example, that the daughter of Gertrudis and Endre II is Saint Elizabeth, the patron saint of Europe! That is why in my new production of *The Viceroy Bánk* I send one of the child characters with a bouquet of roses to Gertrudis, who is covered in blood, and some of the audience reacts vividly, realising that this story is not so obvious.” (*Attila Vidnyánszky*)

Tájékoztatás a Szcenárium lapszámokhoz való hozzájárásról: +36 1 476 68 76 | a Szcenárium a neten: www.nemzetisinhaz.hu/magazin/folyoirat

szcenárium

A Nemzeti Színház művészeti folyóirata

**FELTÖLTŐDÉS.
ÖNNEK.
ÉS AUTÓJÁNAK IS.**

A Nemzeti Magazin
az interneten:
www.nemzetisinhaz.hu

Jelenet az István király című előadásból – Szabó Sebestyén László és Rátóti Zoltán | fotó: Eöri Szabó Zsolt

A 11. MITEM ELŐADÁSAI

Szekulov: **ODÜSSZEUSZ** (Plovdiv) | Brecht: **KURÁZSI MAMA ÉS GYERMEKEI** (Budapest) | Euripidész: **BAKKHÁNSNŐK** (Budapest) | Csehov: **SIRÁLY** (Athén) | Beckett: **GODOT-RA VÁRVA** (Modena) | Tolsztoj: **ANNA KARENINA** (Tel-Aviv) | McCoy: **A LOVAKAT LELÖVIK, UGYE? (TBILISZI) | AIA (AZ ARANYGYAPJÚ MÍTOSZA ALAPJÁN)** (Tbiliszi) | Fabre: **MÍTIKASZ-CSÚCS** (Antwerpen) | Bulgakov: **A MESTER ÉS MARGARITA** (Budapest) | Madách: **AZ EMBER TRAGÉDIÁJA** (Tbiliszi) | Katona: **BÁNK BÁN** (Budapest) | Tolsztoj: **HÁBORÚ ÉS BÉKE** (Isztambul) | Mayorga: **MARÍA LUISA** (Madrid) | Kemal Tahir regénye alapján: **ANYAÁLLAM** (Ankara) | Mazsit Gafuri: **KITAGADOTTAK** (Ufa) | **ANNE FRANK NAPLÓJA** (Kassa) | Serra: **TRAGÉDIA** (Nápoly)